

**Inventariserend veldonderzoek
verkennende fase
Naastenbest, Best**

Antoine Wilbers

Colofon

Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase
Naastenbest in Best, gemeente Best
CIS-code: 18187

In opdracht van : Gemeente Best, Best
Auteur : dr. A. Wilbers
Redactie : drs. J.J. Huisman, drs. S. Moerman
Projectnummer : 02360606/18187
Versie : 1.3
ISBN-10 : 90-77768-69-6
ISBN-13 : 978-90-77768-69-3

© Katwijk, augustus 2006

Controle

J.J. Huisman	Senior Archeoloog	21-08-06
--------------	-------------------	----------

Goedkeuring

M. Meffert	Provincie Noord-Brabant	
------------	-------------------------	--

Becker & Van de Graaf

Archeologie op maat

Vestiging Nijmegen
Klooster Albertinum
Heyendaalseweg 121
6525 AJ Nijmegen
Tel. 024-3608163
Fax 024-3603765

Vestiging Katwijk
Ambachtsweg 7C
Postbus 3012
2220 CA Katwijk (ZH)
Tel. 071-3326888
Fax 071-4035524

Vestiging Lelystad
Kolkweg 22B
8243 PN Lelystad
Tel. 0320-262825
Fax 0320-261441

info@opgravingsbedrijf.nl
www.opgravingsbedrijf.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Becker & Van de Graaf

INHOUDSOPGAVE:

1. INLEIDING.....	3
1.1. Aanleiding en doelstelling onderzoek.....	3
2. BUREAUONDERZOEK	4
2.1. Administratieve gegevens	4
2.2. Onderzoekskader.....	4
2.3. Geomorfologie en bodem	5
2.4. Archeologie.....	5
2.5. Huidig en historisch landgebruik.....	6
2.6. Conclusie bureauonderzoek en verwachtingmodel	6
3. VELDONDERZOEK	7
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet.....	7
3.2. Werkwijze	7
3.3. Resultaten.....	7
3.4. Archeologisch kansrijke gebieden	9
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9
5. BETROUWBAARHEID	11
LITERATUUR EN KAARTEN	12
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	13
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Overzicht Archismeldingen	
4. Boorlocatiekaart	
5. Bodemkaart	
6. Vondsten- en verstoringenkaart	
7. Deelgebieden	
8. Vondstenlijst	
9. Boorbeschrijvingen	
10. Periodentabel	
11. Actueel hoogtemodel Best en omgeving	
12. Actueel hoogtemodel plangebied	
13. Minuutplan 1820-1830	
14. Topografische kaart 1900	

1. Inleiding

In opdracht van de gemeente Best heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf in augustus 2006 een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase uitgevoerd in het plangebied Naastenbest. Het plangebied bestaat uit een westelijk deel aan de Oirschotseweg, de Schutboomweg, de Ringweg en de Prinses Irenelaan en een oostelijk deel aan de Kortenaerstraat in Best, gemeente Best. De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Binnen het IVO zijn een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek uitgevoerd. Beide onderzoeken zijn uitgevoerd volgens het Plan van Aanpak (PvA; Huisman 2006) en conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 2.2 (College voor de Archeologische Kwaliteit 2005a).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 10. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.1. Aanleiding en doelstelling onderzoek

Het Inventariserend Veldonderzoek is uitgevoerd als onderdeel van de procedures die samenhangen met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied. De opdrachtgever is van plan om in het plangebied nieuwbouw te realiseren in de vorm van woningen, wegen en groenvoorziening. De diepte tot waar de bodem door graafwerkzaamheden zal worden verstoord is op dit moment onbekend. Er wordt uitgegaan van een diepte van maximaal 2,0 m. Verstoringen door eventuele heiwerkzaamheden zijn buiten beschouwing gelaten.

Het bureauonderzoek gaat vooraf aan het verkennend veldonderzoek en heeft tot doel om de strategie voor het veldonderzoek te bepalen aan de hand van gegevens over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

Het doel van het verkennend veldonderzoek is om inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor vervolgonderzoek.

2. Bureauonderzoek

2.1. Administratieve gegevens

In tabel 1 zijn enkele administratieve gegevens van het plangebied weergegeven.

Tabel 1: Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Naastenbest
<i>CIS-code</i>	18187
<i>Plaats</i>	Best
<i>Gemeente</i>	Best
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Best K 584 en 3818 en H 5278, 5203, 5257, 5589, 5588, 4613, 788, 5279, 785, 5842, 1030, 4875, 4874, 6135, 5750, 5599, 803, 5533, 784, 783, 782, 5651, 5652, 778, 777, 776, 3220, 5653, 4682, 403 en 5189
<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	154.500 / 390.750 154.385 / 391.085 154.423 / 390.557 154.857 / 390.449 154.515 / 391.115
<i>Oppervlakte plangebied</i>	107.500 m ²
<i>Opdrachtgever</i>	Gemeente Best Contactpersoon: dhr. A. J. P. Baudoin Postbus 50 5680 AB Best Tel: 0499-360250
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf BV Contactpersoon: dhr. A. Wilbers Postbus 3012 2220 CA Katwijk (ZH) Tel: 071-3326888 E-mail: awilbers@beckerenvandegraaf.nl
<i>Bevoegd gezag</i>	Provincie Noord-Brabant Contactpersoon: Dhr. M. Meffert Postbus 90151 5200 MC 's-Hertogenbosch Tel: 073 - 6812812
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Becker & Van de Graaf, Katwijk, tot deponering bij Provinciaal Depot voor Bodemvondsten te 's-Hertogenbosch
<i>Uitvoeringsperiode veldwerk</i>	31-07-2006 en 07-08-2006

2.2. Onderzoekskader

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van de Indiatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB)¹. Tevens is voor de landschappelijke component gebruik gemaakt van de geomorfologische kaart (Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst 1977), de bodemkaart (Stichting voor Bodemkartering 1984) en het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; Rijkswaterstaat 2006) en van historische gegevens van het minuutplan van ongeveer 1820-1830 (Anoniem s.a.), de

¹ Naar verwachting vanaf eind 2006 de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)

veldminuut van rond 1850 (Besier 1840-1861) en een topografische kaart van rond 1900 (Uitgeverij Nieuwland 2005, 846). Er is voor het onderzoek geen gebruik gemaakt van archiefmateriaal en luchtfoto's.

Tijdens het bureauonderzoek is niet alleen gekeken naar beschikbare informatie over het plangebied maar ook naar beschikbare informatie over de omgeving van het plangebied, oftewel het onderzoeksgebied. Binnen het onderzoeksgebied is er met name gekeken naar locaties waar vergelijkbare landschappelijke en/of historische situaties voorkomen als in het plangebied. Vanwege het beperkte aantal meldingen in Archis is gebruik gemaakt van informatie binnen een straal van 1,0 km (bijlage 2).

2.3. Geomorfologie en bodem

In het plangebied zijn gedurende het Pleistoceen een dik pakket zand en leemlagen afgezet. Het zand is voornamelijk gedurende de koudste periodes afgezet door de wind en de leemlagen tijdens warmere periodes, voornamelijk door beken. Aan de oppervlakte bevindt zich een pakket dekzand dat is afgezet gedurende de laatste fases van het Weichselien. In dit dekzand is een grote dekzandrug gevormd die zich van zuidwest naar noordoost uitstrekt, van Middelbeers tot aan Beek en Donk. Het plangebied ligt evenals het centrum van Best op de noordflank van deze dekzandrug (bijlage 11)². Het centrum van Best ligt op ongeveer 15,5 m +NAP, net als het noordelijke deel van het plangebied (bijlage 12). Het zuidelijke deel van het plangebied ligt hoger op de helling, op ongeveer 16,5 tot 17,0 m +NAP. Ten westen van Best en het plangebied zijn op de overgang naar de lage gebieden kleine beken aanwezig die de dekzandrug in noordelijke richting ontwateren. Op het actuele hoogtemodel in bijlage 11 zijn deze beekjes zichtbaar als kronkelige blauwe patronen. Een dergelijk beekdal lijkt ook door het plangebied te lopen: in de noordoosthoek, waar de Schutboomweg en de Oirschotseweg bij elkaar komen, ligt een duidelijke laagte die in noordwestelijke richting kronkelt. Mogelijk is het een kleine zijtak van een beekdal dat aan de westzijde langs het plangebied loopt.

Volgens de bodemkaart komen er in het plangebied twee bodemsoorten voor. In het noordelijke deel, tot aan de Schutboomweg, gaat het om een laarpodzolgrond van lemig fijn zand die gekenmerkt wordt door een sterk ijzerhoudende inspoelingshorizont. In het zuidelijke deel gaat het om een hoge zwarte enkeerdgrond van lemig fijn zand. Bij beide bodems wordt aangegeven³ dat er in de ondergrond een laag kleiig materiaal voorkomt. Het betreft in dit gebied een leemlaag, waarschijnlijk afgezet door beken, die ook wel Brabants leem wordt genoemd. De laarpodzolgronden kennen een grondwatertrap V of VI, wat wijst op respectievelijk sterk wisselende grondwaterstanden of relatief lage grondwaterstanden. De enkeerdgronden hebben een grondwatertrap VII, wat wijst op relatief lage grondwaterstanden en dus op droge bodems.

2.4. Archeologie

Het plangebied kent op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden verschillende trefkansklassen (bijlage 2 en 3). Deze klassen zijn gebaseerd op de volgens de bodemkaart aanwezige bodemsoorten. Het noordelijke deel, tussen de Oirschotseweg en de Schutboomweg, kent een lage trefkans voor archeologische waarden vanwege de aanwezigheid van een laarpodzolbodem. Het zuidelijke deel aan de Prinses Irenelaan kent een hoge trefkans vanwege de aanwezigheid van een enkeerdgrond. Vanwege deze enkeerdgrond is het mogelijk dat hier een esdek aanwezig is. Voor het westelijke deel van het plangebied, aan de Kortenaerstraat, is geen trefkanswaarde aangegeven omdat het gesitueerd is binnen de bestaande bebouwing. Op grond van de verwachtingen in de omgeving geldt voor dit deel echter waarschijnlijk ook een hoge trefkans.

Waarnemingen tonen aan dat het onderzoeksgebied mogelijk al sinds het Laat-Paleolithicum bewoond is. Bij verschillende veldkarteringen, met name direct rondom de dorpskern van Best, zijn vuurstenen afslagen en werktuigen gevonden uit de periode Laat-Paleolithicum tot Laat-Neolithicum (waarnemingen 14339, 14340, 29829, 29952 en 53346). Bij deze veldkarteringen zijn ook sporen aangetroffen uit de periode IJzertijd tot Romeinse tijd (waarnemingen 14339 en 53346). Eveneens is in de directe omgeving van het plangebied, op een afstand van tussen 200 en 500 m, bij booronderzoek (waarnemingen 53344 en 404561) en bij niet

² Voor een goede interpretatie van het hoogtemodel is het noodzakelijk te vermelden dat het hier om ongefilterde bestanden gaat. Dit betekent dat de hoogte is gemeten van de bovenzijde van de vegetatie en gebouwen. Veel van de hoogste delen in het plangebied (17,0 m of hoger) betreffen bossen of groepjes bomen. Ook het feit dat akkers in het midden hoger zijn dan de randen is waarschijnlijk toe te schrijven aan de aanwezigheid van vegetatie, waarschijnlijk maïs, die in het midden hoger is dan aan de randen. Daarnaast is de legenda zo gemaakt dat het de hoogteverschillen binnen het plangebied optimaal getoond worden, buiten het plangebied is dit niet altijd het meest optimale.

³ de toevoeging t staat voor oude klei beginnend tussen 40 en 120 cm en ten minste 20 cm dik (Stichting voor Bodemkartering 1984)

archeologische graafwerkzaamheden (waarneming 252011) voornamelijk keramiek uit de periode Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd aangetroffen.

Er zijn binnen het onderzoeksgebied drie archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het betreft in alle gevallen een verkennend onderzoek met behulp van boringen. Het dichtstbijzijnde onderzoek (waarnemingsnummer 404561⁴, van Dijk 2006) ligt ongeveer 200 m ten westen van het plangebied (ten westen van de Ringweg). Hier is een verstoorde podzolbodem aangetroffen, bedekt met een 40 tot 140 cm dik esdek. Vanwege de grotendeels verstoorde bodemopbouw werd archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht. Een tweede onderzoek (onderzoeksmelding 8479, van Dijk 2002) ligt op ongeveer 500 m ten noordoosten van het plangebied. Hier zijn ongestoorde podzolbodems bedekt met een esdek aangetroffen. Het esdek kon op grond van de vondsten gedateerd worden tot de Late-Middeleeuwen. Tijdens een veldkartering zijn tevens aanwijzingen aangetroffen voor activiteiten uit de Steentijd. Het laatste onderzoek (onderzoeksmelding 16689) is recent uitgevoerd op ongeveer 1 km noordwestelijk van het plangebied maar hiervan zijn nog geen resultaten bekend.

2.5. Huidig en historisch landgebruik

Best is pas in de 16e eeuw een zelfstandige nederzetting geworden (de Bont 1989). Daarvoor bestond Best uit een verzameling kleine, vanuit Oirschot ontstane ontginningen die als een lint langs de weg van Oirschot naar Eindhoven lagen. Ook gehuchten zoals Naastenbest, waarin het plangebied ligt, zijn lang deze weg ontstaan.

Uit historische kaarten (bijlage 13, 14) en informatie van de Heemkundekring Dye van Best (persoonlijke communicatie) blijkt dat het plangebied in de 19e eeuw grotendeels in gebruik was als akkerland. Met name de percelen tussen de Oirschotseweg en de Schutboomweg zijn op grond van de kleinschalige en blokkerige percelering waarschijnlijk oude ontginningen. De langgerekte of grote percelen aan de Scheeperssteeg (huidige Prinses Irenelaan) wijzen op recentere ontginning.

Na de Tweede Wereldoorlog is de omgeving van het plangebied volgebouwd met huizen en bedrijven. In het plangebied zijn aan de Schutboomweg en de Prinses Irenelaan huizen gebouwd. Een deel van de bebouwing, waaronder een schoolgebouw aan de Schutboomweg is later weer afgebroken. Een groot deel van het plangebied is nog steeds in gebruik voor landbouw.

2.6. Conclusie bureauonderzoek en verwachtingmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat het plangebied op de noordflank van een dekzandrug ligt waarin zich een podzolbodem heeft ontwikkeld die vanaf de Late-Middeleeuwen grotendeels bedekt is geraakt met een esdek. Indien dit het geval is, kunnen er in het plangebied onder of in het dek archeologische resten voorkomen uit de periode Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Om de aanwezigheid van een dekzandrug met een esdek te toetsen, dient er een verkennend veldonderzoek te worden uitgevoerd.

⁴ Dit verkennend onderzoek is niet aangemeld en heeft daarom geen CIS-code.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek is om vast te kunnen stellen of het bodemprofiel en eventuele archeologische indicatoren aanleiding geven te veronderstellen dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn in het plangebied en om vast te kunnen stellen of en waar de bodem verstoord is. Daarnaast dient het veldonderzoek om vast te kunnen stellen of het plangebied op een dekzandrug ligt waarin zich een podzolbodem heeft ontwikkeld die grotendeels bedekt is geraakt met een esdek. Het veldonderzoek bestaat uit een booronderzoek. Een veldkartering kon vanwege de aanwezige bebouwing en begroeiing niet worden uitgevoerd.

3.2. Werkwijze

In het plangebied Naastenbest zijn 67 boringen gezet (bijlage 4 en 9) met een diepte van 1,0 tot 2,0 m. Hiervan zijn er 62 gezet in het westelijke deelgebied aan de Prinses Irenelaan en 5 op het oostelijk deelgebied aan de Kortenaerstraat. Dit komt neer op een boordichtheid van ongeveer zes boringen per hectare. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (College voor de Archeologische Kwaliteit 2005b) met behulp van veldcomputers en het programma Boormanagement van I.T. Works. De locaties van de boringen zijn ingemeten vanuit de bestaande bebouwing (x- en y-waarden). De boorinhoud is in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische macroresten. Hierbij zijn de droge zanden gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm terwijl andere lagen met de hand zijn verbrokken en doorzocht. De boringen zijn zo verdeeld dat de te verstoren terreinen evenredig zijn bemonsterd. Hiervoor zijn de boringen in een grid van verspringende raaien geplaatst op een dusdanige manier dat gelijkzijdige driehoeken ontstonden met zijden van ongeveer 44 m. De raaien hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie zodanig dat ze loodrecht op de oriëntatie van de dekzandrug liggen.

3.3. Resultaten

In vrijwel alle boringen is een zandige leemlaag aangetroffen die bedekt is met een pakket matig fijn, matig siltig zand. De leemlaag bevindt zich meestal tussen 100 en 200 cm –mv en is veelal dikker dan 20 cm. Het zand is het door de wind afgezette dekzand waarin in de loop van de tijd bodemvorming heeft plaatsgevonden of dat door de mens is bewerkt (bijlage 5). In vrijwel het hele plangebied is de humeuze A-horizont dikker dan 50 cm, waardoor gesproken kan worden van een enkeerdgrond. Slechts in vijftien tot twintig⁵ van de boringen die in de enkeerdgronden zijn gezet is er onder de humeuze laag sprake van een onverstoorde podzolbodem. In de andere gevallen is de bodemopbouw verstoord door graafwerkzaamheden, waarbij de bodemlagen vermengd zijn geraakt of deels zijn afgegraven. In die gevallen is het onduidelijk of er sprake is van een esdek of dat de humeuze laag na graafwerkzaamheden is aangebracht. Daar waar een ongestoorde podzolbodem onder de humeuze laag aanwezig is, is waarschijnlijk wel sprake van een esdek dat is ontstaan door bemesting. De dikte van het esdek komt in onverstoorde gebieden overeen met de dikte van de A-horizont zoals deze in bijlage 5 is aangegeven. Hieruit blijkt dat in het onverstoorde deel tussen de Oirschotseweg en de Schutboomweg het esdek een dikte van 85 tot 110 cm heeft, terwijl in de onverstoorde gebieden ten zuiden van de Schutboomweg het esdek een gemiddelde dikte van 50 tot 70 cm heeft met enkele uitschieters tussen de 80 en 110 cm. De dikte van het esdek kan iets zeggen over de ouderdom van het esdek (een grote dikte wordt veelal pas na eeuwen bereikt) maar ook over het reliëf van het oorspronkelijke oppervlak (in lage delen is meer opgehoogd dan op de hogere delen om zo het terrein te egaliseren). In het noordelijke onverstoorde deel lijkt een oud esdek aanwezig te zijn, maar er is ook een groot hoogteverschil weggehaald. Tussen de delen met een dik esdek loopt een rug waarop het esdek dun (45 cm) of zelfs afwezig is (boring 41). In de zuidelijke onverstoorde delen is het esdek gemiddeld dunner en dus waarschijnlijk jonger. Hier zijn echter ook enkele hoogteverschillen geëgaliseerd, met name rondom boringen 36 en 49.

De podzolbodem die onder het esdek is achtergebleven, is meestal een laarpodzol. Ook in enkele gebieden waar de humeuze A-horizont de 50 cm dikte niet haalt, is een laarpodzol aanwezig (boringen 14, 25, 40, 44,

⁵ Een exact aantal is moeilijk te geven omdat niet overal een B-horizont aanwezig is maar mogelijk wel sprake is van een veldpodzol.

46 en 51). Bij de boringen 35, 36, 37, 47 en 48 is geen duidelijke B-horizont aangetroffen. Echter, op grond van de verkleuring van de laag onder de A-horizont is er waarschijnlijk toch sprake van enige podzolering. Waarschijnlijk gaat het hier om veldpodzolen. In een aantal boringen is een echt AC-profiel aangetroffen met een A-horizont van dunner dan 50 cm (boringen 19, 20, 21, 23 en 32). Alleen in boring 19 is er sprake van een vaaggrond (vorstvaaggrond). In de andere boringen is het AC-profiel waarschijnlijk veroorzaakt door graafwerkzaamheden. Tenslotte is in boringen 7, 16, 17, 39 en 55 sprake van een dusdanig sterke verstoring door de mens dat de bodem niet kan worden geclassificeerd. Ter plaatse van boringen 7 en 16 ligt waarschijnlijk een gedempte sloot of greppel; in boring 17 is de bodem verstoord door de aanleg van een tuin; boring 39 is gestuit op een oude fundering of een puinlaag en in boring 55 is de bovengrond volledig afgegraven waardoor vrijwel alleen de C-horizont over is gebleven.

In een deel van de boringen die in verstoorde gebieden liggen (bijlage 6) komen in de C-horizont sporen voor van baksteen, beton of ander puin of is er sprake van omwerkingen. In andere boringen in de verstoorde delen komen alleen in de A-horizont sporen van puin voor maar is de bodemopbouw dusdanig verstoord door graafwerkzaamheden dat er niet gesproken kan worden van een normaal bodemprofiel. Het gebied rondom de boringen 54, 55 en 60 is afgegraven. Hier stond vroeger een basisschool die recentelijk is afgebroken (persoonlijke communicatie, dhr. Baudoin van de gemeente Best) waarna het veld weer omgebouwd is tot akker. De afgraving is vooral zichtbaar door een steilrand van ca. 50 cm tussen dit perceel en het perceel waar boring 41 op ligt. Het gebied waarin boringen 15, 16, 27, 28 en 29 liggen is lange tijd in gebruik geweest door de plantsoenendienst van de gemeente Best. In boring 28 is bijvoorbeeld tussen 100 en 150 cm diepte asfalt en kolengruis aangetroffen. Recentelijk is hier de aanwezige bebouwing gesloopt en is ook hier het terrein weer in gebruik genomen als akker. Andere terreinen zijn in gebruik als tuinen of erven van woonhuizen en boerenbedrijven en daardoor door allerlei werkzaamheden verstoord en vergraven. Voor het gebied bij boringen 53 en 59 is door de bewoner (pers. com.) aangegeven dat hij enkele jaren geleden de boerderij van zijn ouders heeft gesloopt. Het betrof een boerderij die mogelijk al uit de 17^e eeuw stamde. Na de sloop heeft de bewoner het terrein met 50 to 80 cm opgehoogd, voordat het huidige woonhuis en de schuur werden gebouwd. Bij boringen 30 en 31 waren ten tijde van het veldwerk nog bouwwerkzaamheden aan de gang. Op het terrein aan de Kortenaerstraat staat een gebouw dat nu in gebruik is als recreatieruimte maar wat vroeger een school was. De boringen zijn gezet in de speelplaats van de school en de aangetroffen verstoringen zijn waarschijnlijk veroorzaakt door de bouw van deze school. De boringen 1, 20, 21, 23, 38, 50 en 52 hebben een verstoord bodemprofiel maar liggen in akkers of weilanden. De verstoringen zijn waarschijnlijk het gevolg van diepploegen of graafwerkzaamheden langs de randen van het terrein.

In verschillende boringen zijn archeologische vondsten aangetroffen, met name in de toplaag (A-horizont) van de bodem maar in sommige gevallen ook in de lagen eronder (bijlagen 6 en 8). Vondsten in de toplaag kunnen niet aangemerkt worden als archeologische indicator omdat ze mogelijk bij de bemesting of vergraving van de bodem van elders aangevoerd kunnen zijn. Dergelijke vondsten kunnen echter wel een indicatie geven van de datering van het esdek of van de vergravingen. In de verstoorde gebieden is in boringen 4 en 54 aardewerk aangetroffen. In boring 4 betreft het geglazuurd steengoed uit de eerste helft van de 20^e eeuw en in boring 54 geglazuurd steengoed uit de 16^e-20^e eeuw. Daarnaast is in boring 5 en 17 ruwe baksteen aangetroffen dat voornamelijk werd gebruikt in de 16^e tot en met de 19^e eeuwen in boringen 12 en 18 zijn brokjes houtskool aangetroffen. De stukjes steengoed en baksteen geven aan dat deze verstoringen waarschijnlijk recent zijn en te maken hebben met de ontginning van dit gebied in de 19^e en 20^e eeuw. Ook in boring 59 zijn aardewerk en stukjes dakpan aangetroffen in de A-horizont. Het betrof hier echter wel de oorspronkelijke A-horizont, van voordat de bodem werd opgehoogd door de huidige bewoner. Het aardewerk betreft een stukje van de steel van een pijp uit de 20^e eeuw en de stukjes dakpan zijn waarschijnlijk afkomstig van de gesloopte boerderij. De bewoner van het perceel gaf daarnaast aan dat er tijdens de bouw van zijn nieuwe woonhuis op twee plaatsen archeologische sporen zijn aangetroffen in de witte zandlagen van de C-horizont. Het ging daarbij om een waterput zonder stenen omranding, ter plaatse van de huidige zuidoosthoek van het huis. Omdat deze waterput onder de funderingen van de gesloopte boerderij vandaan kwam is het waarschijnlijk dat deze ouder is dan die boerderij. De waterput is grotendeels weggegraven om verzakking van de funderingen te voorkomen. Bij de bouw van de schuur zijn twee parallel lopende rechte verkleuringen gevonden die waarschijnlijk als de resten van oude greppels of sloten geïnterpreteerd kunnen worden. Beide vondsten zijn op de kaart in bijlage 6 aangegeven en zijn in Archis aangemeld onder vondstmelding 403220. Boring 39 stuitte op een fundering of een puinlaag. Volgens de bewoner van de Oirschotseweg 77 (pers. com.) stond hier vroeger een boerderij van vergelijkbare ouderdom als degene die hij had gesloopt op zijn eigen terrein. Het minuutplan (bijlage 13) bevestigt dat op dit terrein in het begin van de 19^e eeuw al een huis met erf aanwezig was.

In de onverstoorde gebieden is in de toplaag houtskool, ruwe baksteen (boring 40), aardewerk en metaal (boring 41) aangetroffen. De ruwe baksteen uit boring 40 is waarschijnlijk terug te voeren tot de funderingsresten in boring 39, evenals het gietijzer en de geglaazuurde plavuizen uit boring 41. In boringen 26 en 44 zijn in de B-horizont brokjes houtskool aangetroffen. Dit kan een aanwijzing zijn voor menselijke activiteiten. Het is echter niet uit te sluiten dat het houtskool afkomstig is van natuurlijke fenomenen zoals bos- en heidebranden. In boring 45 is zowel in de B- als in de C-horizont een stuk metaal aangetroffen. Het stuk uit de B-horizont is niet meer te determineren. Het stuk uit de C-horizont betreft mogelijk de kop van spijker uit de 20^e eeuw.

3.4. Archeologisch kansrijke gebieden

Er zijn binnen het plangebied verschillende archeologisch kansrijke gebieden aanwezig (bijlage 7). Het betreft met name gebieden met een esdek met daaronder een ongestoorde podzolbodem. In het gebied ten noorden van de Schutboomweg gaat het om een paardenwei aan de Oirschotseweg 79 (deelgebied I) waar een esdek voorkomt van 80 tot 110 cm, afgewisseld met een hoge rug zonder esdek maar met een ongestoorde laarpodzolbodem. In één van de boringen is onder het esdek houtskool aangetroffen. Daarnaast ligt dit terrein op even hoog op de noordflank van de dekzandrug als het centrum van Best en ligt het ingeklemd tussen twee beekdalen (een ten westen van de Ringweg en een ten oosten van de Schutboomweg op de locatie van het Sterplantsoen). In het meest noordelijke deel van dit perceel (deelgebied V) ligt vrijwel zeker een vindplaats. Het betreft hier de resten van een boerderij uit mogelijk de 17^e of 18^e eeuw en omdat er onder de funderingen van een vergelijkbare boerderij aan de Oirschotseweg 77 oudere archeologische sporen tevoorschijn kwamen is het niet onmogelijk dat ook onder deze funderingen nog oudere bewoningsporen voorkomen.

Ten zuiden van de Schutboomweg ligt een drietal terreinen die een ongestoorde podzolbodem onder een esdek kennen. Deelgebied II ligt ten westen van de Prinses Irenelaan rondom boring 2, 3, 6 en 13). Deelgebied III ligt ten oosten van de Prinses Irenelaan tussen boring 44 en 37 en rondom boring 51 en deelgebied IV betreft het handbalterrein naast het Johan Frisopark. Met name het deel van deelgebied III rondom boring 44 en 45 is interessant vanwege de vondst van houtskool en metaal in de B- en C-horizont. Deelgebied IV is kansrijk vanwege de dikte van het aanwezige esdek (60 – 110 cm). In deelgebied II is het esdek dunner en is alleen in het esdek houtskool aangetroffen.

4. Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van de gemeente Best is in augustus 2006 een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied Naastenbest aan de Oirschotseweg, de Schutboomweg, de Ringweg, de Prinses Irenelaan en de Kortenaerstraat in Best, gemeente Best. In het kader van dit IVO zijn een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek uitgevoerd. Uit de resultaten van beide onderzoeken blijkt dat het plangebied op de noordflank van een dekzandrug ligt waarin zich een podzolbodem heeft ontwikkeld die vanaf de Late-Middeleeuwen grotendeels bedekt is geraakt met een esdek. De bodemopbouw is in grote delen van het gebied (totaal ongeveer 73.775 m²) verstoord waardoor eventuele archeologische resten onder het esdek vergraven of verdwenen zullen zijn. Er zijn echter vier terreindelen waar de bodemopbouw ongestoord is en die daardoor kansrijk zijn voor de aanwezigheid van archeologische resten. Ook is er één terrein waar vrijwel zeker een archeologische vindplaats aanwezig is.

- Deelgebied I, oppervlakte ±7.200 m²
Hier komt een esdek voor van 80 tot 110 cm afgewisseld met een hoge rug met een ongestoorde laarpodzol. In één van de boringen is onder het esdek houtskool aangetroffen. Daarnaast kent het terrein een zelfde positie in het landschap als het centrum van Best en ligt het ingeklemd tussen twee beekdalen.
- Deelgebied II, oppervlakte ±9.650 m²
In dit gebied is een esdek aanwezig van ongeveer 60 tot 80 cm dik. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

- Deelgebied III, oppervlakte $\pm 12.250 \text{ m}^2$
In dit gebied is een esdek aanwezig van 50 tot 110 cm dik en rondom boring 44 en 45 is houtskool en metaal aangetroffen in de B en C-horizont.
- Deelgebied IV, oppervlakte $\pm 3.900 \text{ m}^2$
Dit gebied is kansrijk vanwege de dikte (60 – 110 cm) van het aanwezige esdek. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
- Deelgebied V, oppervlakte 725 m^2
Hier liggen de resten van een boerderij uit mogelijk de 17e of 18e eeuw.

Op basis van de resultaten van het IVO is vastgesteld dat grote delen van het plangebied verstoord zijn maar er vier terreinen aanwezig zijn met een ongestoorde podzolbodem bedekt met een esdek en vrijwel zeker één archeologische vindplaats uit de Nieuwe tijd. Op de vier terreinen met een ongestoorde bodem onder het esdek (deelgebieden I tot en met IV) kunnen mogelijk nog archeologische resten aanwezig zijn uit de periode Paleolithicum tot Nieuwe tijd. De exacte locatie, aard en omvang van de mogelijk aanwezige archeologische resten zijn echter onbekend. Ook van de boerderijresten is weinig bekend. Geadviseerd wordt daarom een karterend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren in de vijf hierboven genoemde deelgebieden. Voor goedkeuring van dit selectieadvies kan contact opgenomen worden met het bevoegd gezag, de provinciaal archeoloog van Noord-Brabant, dhr. M. Meffert. Deze dient het advies te beoordelen en een selectiebesluit te nemen. Voordat het selectiebesluit genomen is, kan niet begonnen worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

5. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Indien archeologische waarden worden aangetroffen dienen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 47, bij de burgemeester gemeld te worden.

Literatuur en kaarten

Anoniem, s.a.: Minuutplan, Gemeente Best, Sectie E, Het dorp, blad 2, perceelnummers 543 - 1221, schaal 1:2500, (<http://www.dewoonomgeving.nl>).

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Noord-Brabant 1:25000*, Den Haag.

Besier, J.A., 1840-1861: Topografische en militaire kaart van Nederland (veldminuten), schaal 1:25.000, (<http://www.dewoonomgeving.nl>).

Bont, Chr. de, 1989: *Het cultuurhistorisch landschapsonderzoek van het streekplangebied "Midden- en Oost-Brabant"*, Wageningen (intern rapport, Staring Centrum Rapport 17)

College voor de Archeologische Kwaliteit, 2005a: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 2.2, Gouda.

College voor de Archeologische Kwaliteit, 2005b: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad 3, Gouda.

Dijk, X.C.C. van, 2002: *Plangebied Dijkstraten Zuid, gemeente Best; een inventariserend archeologisch onderzoek*, Amsterdam (intern rapport, RAAP-Rapport 832)

Dijk, X.C.C. van, 2006: *Plangebied Heuveleind-Heidevelden te Best, gemeente Best; Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*, Amsterdam (intern rapport, RAAP-Notitie 1562)

Huisman, J.J., 2006: *Plan van aanpak. Naastenbest in Best, gemeente Best*, Katwijk (Intern rapport, Becker & Van de Graaf).

Rijkswaterstaat, 2006: *Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) nummer 51BZ1 en 51BZ2*, Adviesdienst Geoinformatie en ICT, Delft

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1977: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, 51 Eindhoven*, Wageningen / Haarlem.

Stichting voor Bodemkartering, 1984: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 51 West Eindhoven*, Wageningen.

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische topografische Atlas, ± 1905, Noord-Brabant*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Lijst van afkortingen en begrippen

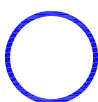
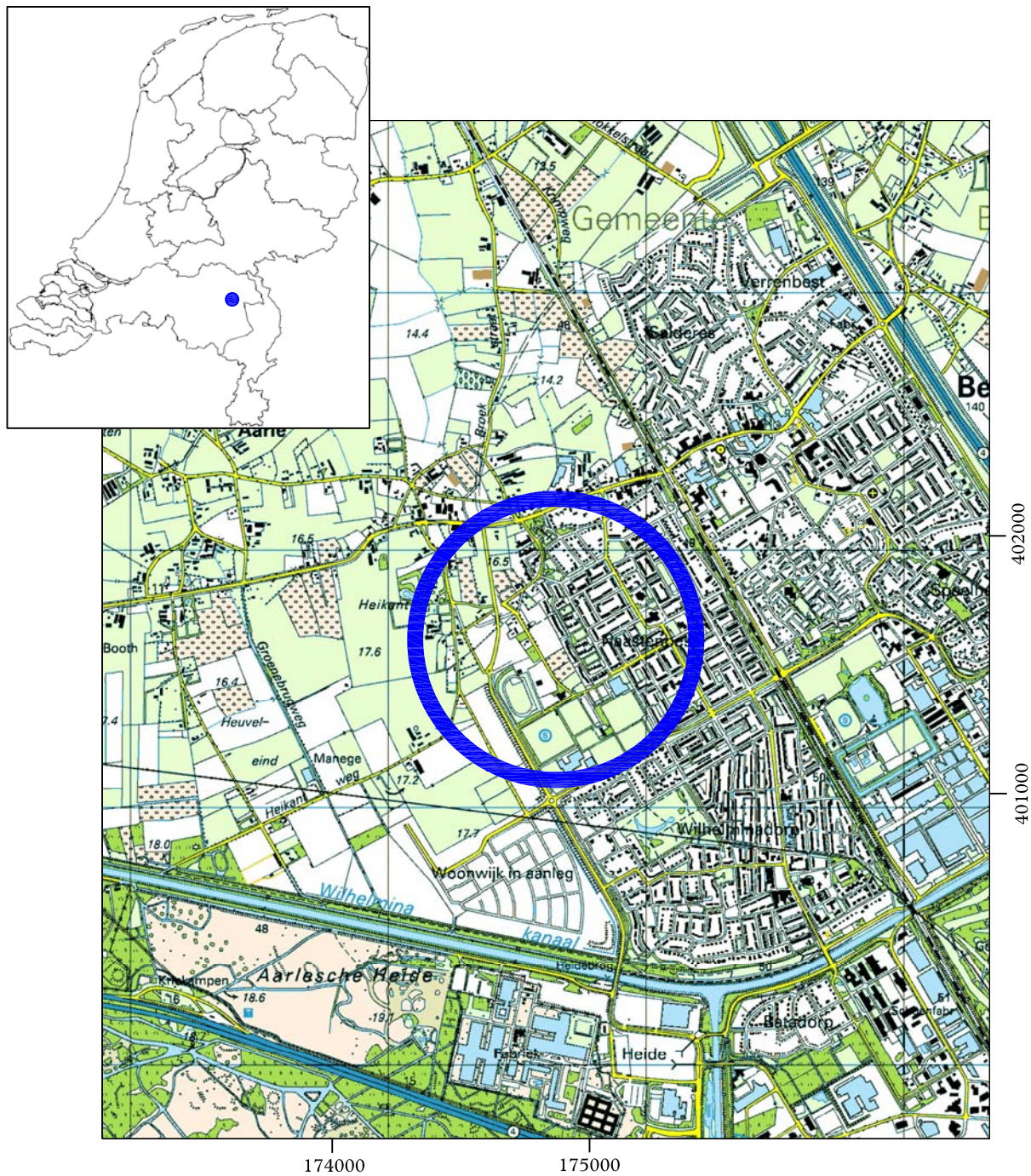
Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand van Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ARCHIS	Archeologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (Present = 1950)
GPS	<i>Global Positioning System</i>
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

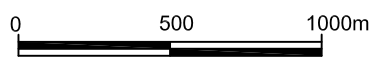
Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
beekdal	een lager gelegen deel van het dekzandgebied waardoor een beek stroomt
dekzand	dikke laag zand, door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

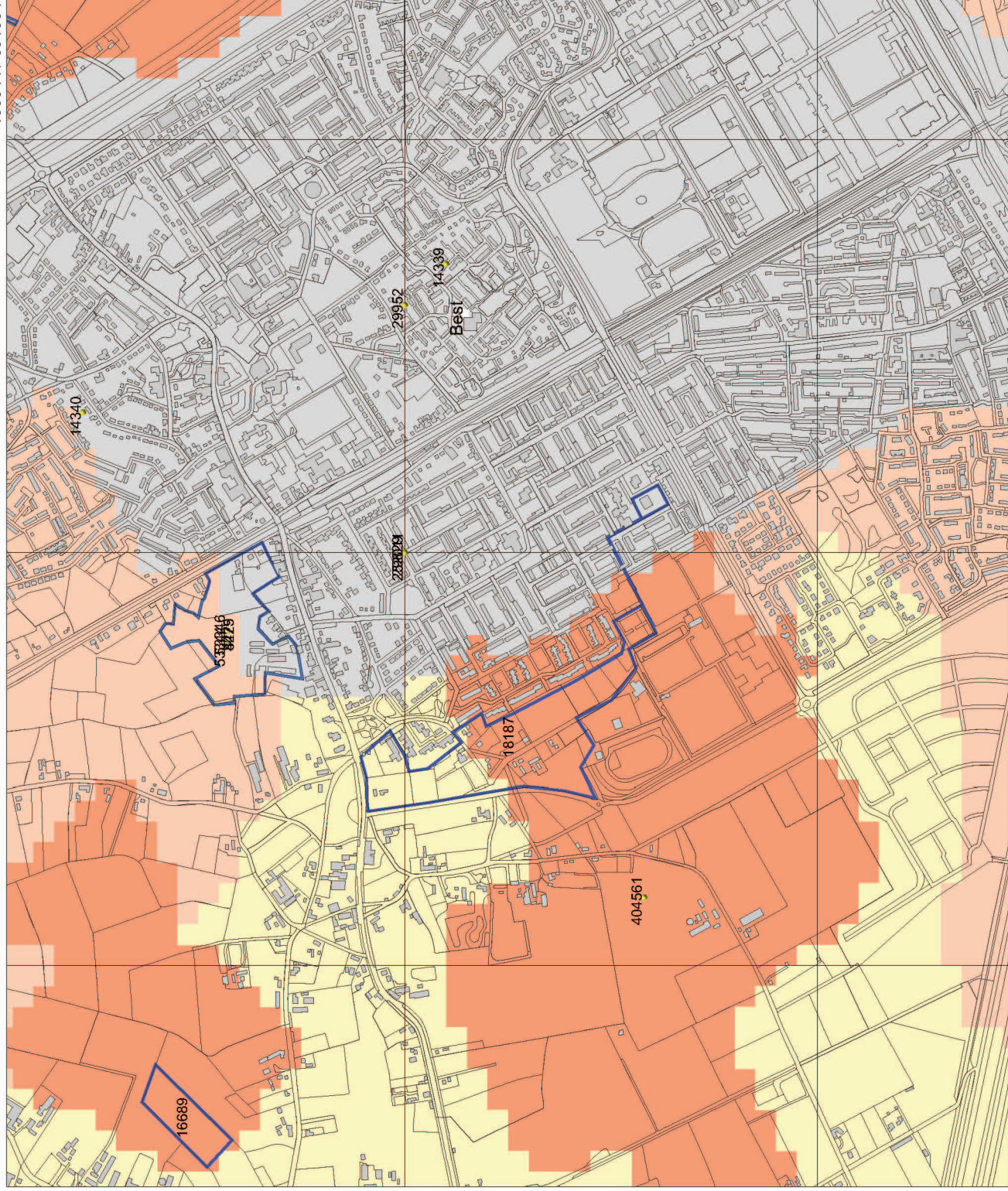

Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

bron: Archis II (ROB).

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- GRID_1KM
- HUIZEN
- PLAATSNAMEN
- GEMEENTEN
- PROVINCIES
- TOP10 (@TDN)
- ONDERZOEKEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middel hoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middel hoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Schaal 1:10000

ROB
ArchisII

Bijlage 3: Overzicht Archismeldingen

Waarnemingen

Nummer	Omschrijving	Tijdvak
14339	Vuursteen	Laat-Paleolithicum – Mesolithicum
	Kraal	Late-IJzertijd – Vroeg-Romeinse tijd
	Spinklos	Laat-Romeinse tijd
14340	Vuurstenen spits	Neolithicum
29829	Flint-Ovalbeil	Vroeg-Neolithicum B – Laat-Neolithicum B
29952	Vuursteen	Laat-Paleolithicum – Mesolithicum
53344	Keramiek	Late-Middeleeuwen
53346	Vuurstenen bijlafslag	Midden-Neolithicum – Laat-Neolithicum
	Handgevormd aardewerk	Neolithicum – IJzertijd
252011	Siegburg kan	Late-Middeleeuwen B
404561	Aardewerk	Nieuwe tijd B – Nieuwe tijd C

Onderzoeksmeldingen

Nummer	Uitvoerder	Jaar
8479	RAAP	2002
16689	Oranjewoud	2006
18187*	Becker & Van de Graaf	2006

* dit onderzoek.

bron: Archis II (ROB).

Bijlage 4: Boorlocatiekaart

Bijlage 5: Bodemkaart

154400

154600

154800

155000

155200

LEGENDA

✕ boring

— bebouwing

- - - plangebied

(60) Dikte humeuze A-horizont

Enkeerdgrond met laarpodzol

Enkeerdgrond met veldpotzol

Enkeerdgrond met verstoorde bodem

Laarpodzolgrond

Vorstvaaggrond

Verstoorde vaaggrond

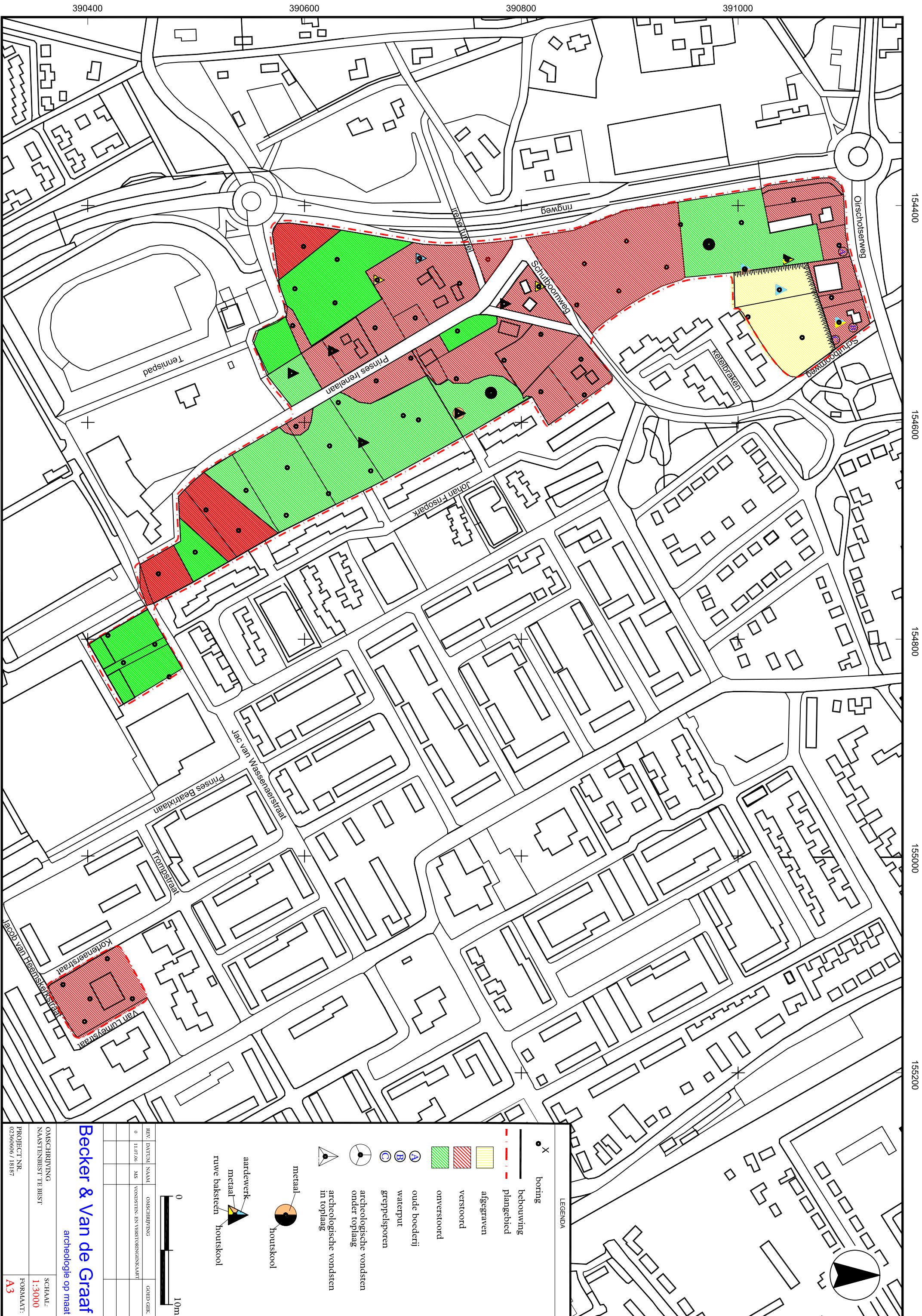
0 10m

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING	GOED GEEK.
0	11.07.06	ANS	BODENMONITORING	

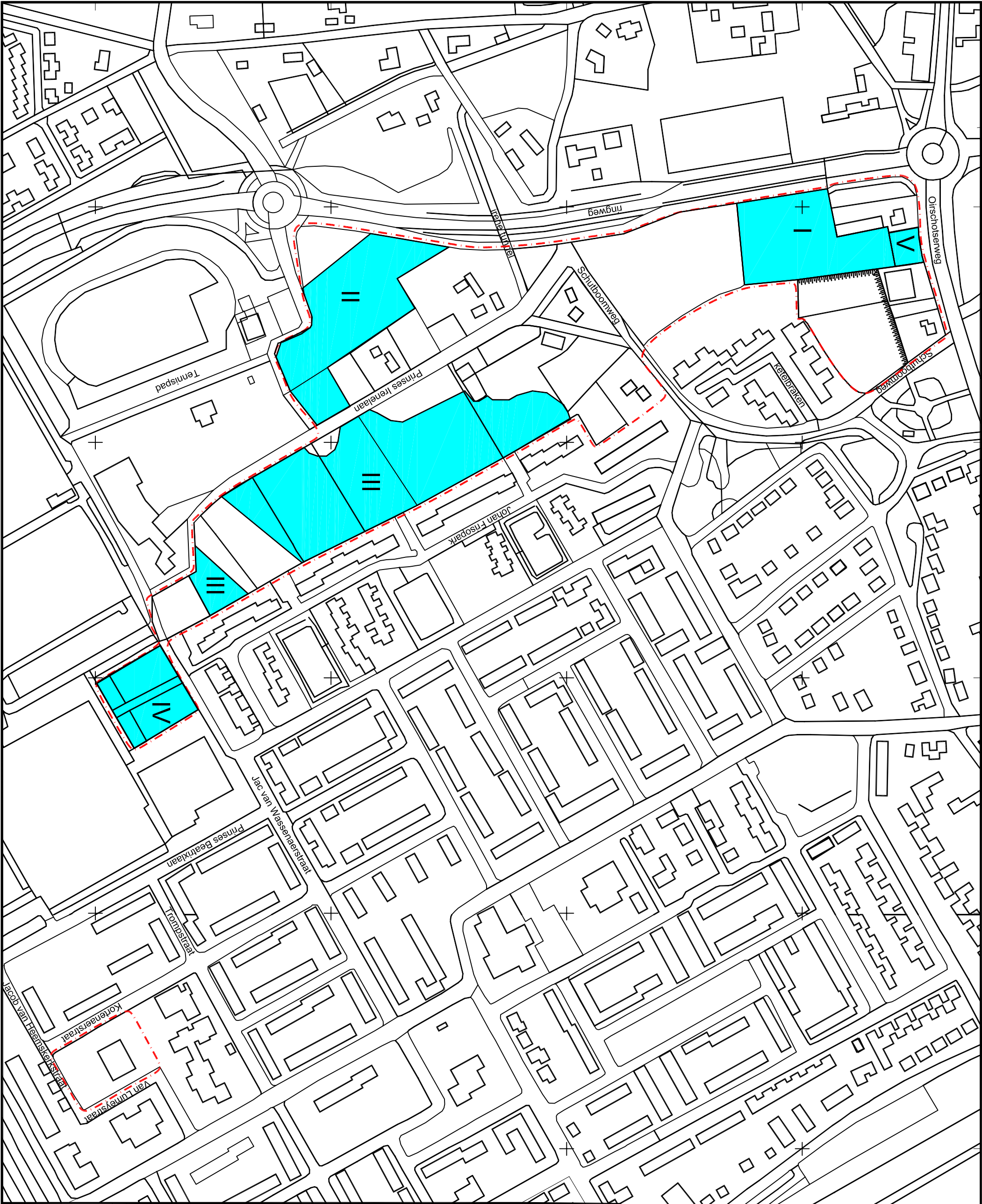
Becker & Van de Graaf
archeologie op maat

OMSCHRIJVING	SCHAAL:
NAASTENBESTE BEST	1:3000
PROJECT NR.	FORMAAT:
02360006 / 18187	A3

Bijlage 6: Vondsten- en verstoringenkaart

Bijlage 7: Deelgebieden

—

bebouwing

- - -

plangebied

IV

Geselecteerde deelgebieden

LEGENDA

010m

010m

REV.	DATE	NAME	DESCRIPTION	GOOD GR.
0	11.07.06	MS	DEELGEREDENSAANT	

Becker & Van de Graaf

archeologie op maat

OMSCHRIJVING

NAASTENBEST TE BEST

PROJECT NR.

SCHAAL:

1:3000

FORMAAT:

02360006 / 18187

A3

Bijlage 8: Vondstenlijst

Boornr.	Vondstnr.	Diepte	Aantal	Soort vondst	Datering	Beschrijving	Conserveringstoestand
4	1	0-70 cm A- horizont	1	Geglazuurd steengoed, inmaakvat	1900-1950	Randscherf, zoutglazuur met ijzeroxide, Duits	Scherf
5	3	0-60 cm A- horizont	1	Ruwe baksteen	NT	1,5x1,0x0,8 cm	Fragment
5	3	0-60 cm A- horizont	1	Mortel	NT		Fragment
12	4	0-55 cm A- horizont	1	Metaalslak			
12	4	0-55 cm A- horizont	1	Baksteen	20 ^e eeuw		Fragment
12	4	0-55 cm A- horizont	1	Leisteen			Fragment
12	4	0-55 cm A- horizont	-	Houtskoolbrokjes			
13	5	0-70 cm A- horizont	-	Houtskoolbrokje			
17	6	0-60 cm A- horizont	2	Ruwe baksteen	NT	0,8x0,5x0,3 cm	Fragment
17	6	0-60 cm A- horizont	1	Kalksteen			Fragment
18	7	0-60 cm A-	-	Houtskoolbrokje			

26	8		horizont	-		Houtskoolbrokjes					
34	9		85-100 cm B-horizont	-		Houtskoolbrokjes					
39	10		0-50 cm A-horizont	-		Fundering/Puinlaag					
40	11		45 cm	1		Sintel	IJZ - NT				Fragment
40	11		0-50 cm A-horizont	-		Houtskoolbrokje					
40	12		50-100 cm A-horizont	3		Houtskoolbrokjes					
40	12		50-100 cm A-horizont	1		Metaalslak	IJZ - NT				
40	12		50-100 cm A-horizont	1		Ruwe baksteen	NT		2,0x1,0x0,8 cm		Fragment
41	13		0-20 cm A-horizont	1		Metaal	19e -20e eeuw		Gietijzer		Sterk geoxideerd
41	13		0-20 cm A-horizont	1		Roodbakkend geglaazuurd keramiek, plavuís	19e -20e eeuw		Eenzijdig loodglazuur met mangaanoxide		Fragment
44	14		40-80 cm B-	-		Houtskool					Fijn verdeeld (over wat?)

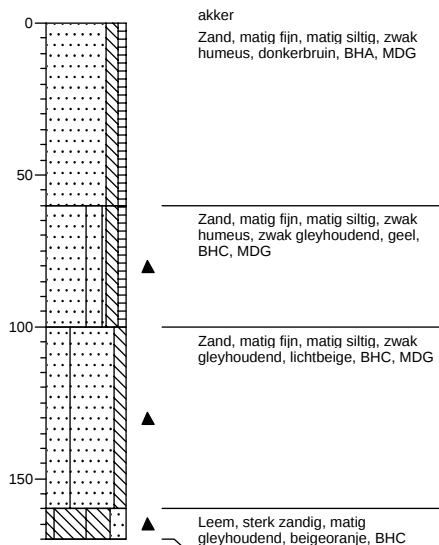
45	15	horizont 0-50 cm A- horizont	-	Houtskoolbrokje					
45	16	50-90 cm B- horizont	1	Metaal, ondetermineerbaar	IJZ-NT	1,0x0,5x0,2 cm		Fragment	
45	17	90-120 cm C- horizont	1	Metaal, mogelijk de kop van een spijker	20 ^e eeuw	2,0x1,0x1,0 cm		Fragment	
54	18	0-50 cm A- horizont	1	Geglazuurd steengoed, pot of kruik	16 ^e – 20 ^e eeuw	Randscherf, zoutglazuur, Duits		Fragment	
59	19	65-100 cm A- horizont	4	Roodbakkend keramiek, dakpan	16 ^e – 20 ^e eeuw			Fragment	
59	19	65-100 cm A- horizont	5	Sintel	NT				
59	19	65-100 cm A- horizont	1	Metaal, ondetermineerbaar				Sterk geoxideerd	
59	19	65-100 cm A- horizont	1	Keramiek, steel pijp	20 ^e eeuw	Pijpaarde, kinderspeelgoed		Fragment	

Vondsten gedetermineerd door A. Wilbers (prospector) en J.J. Lenting (Senior veldtechnicus)

Bijlage 9: Boorbeschrijvingen

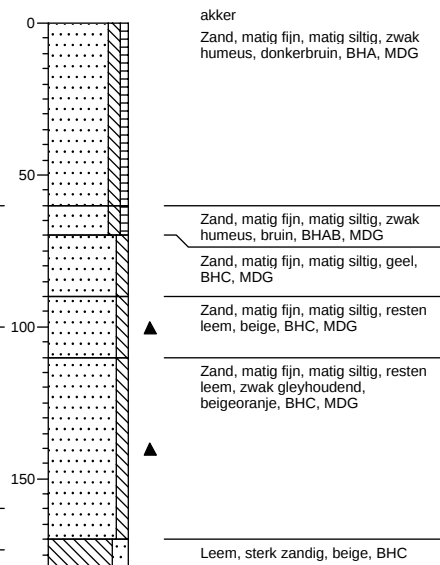
Boring: 1

Datum: 31-07-2006
X: 154438
Y: 390600
Maaiveld [m] 16.84
GWS:
Opmerking:

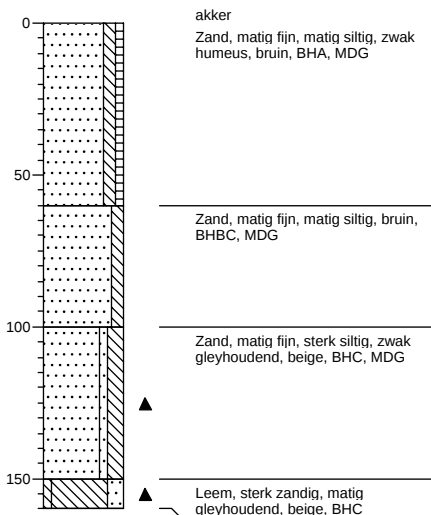
Boring: 2

Datum: 31-07-2006
X: 154450
Y: 390631
Maaiveld [m] 16.46
GWS:
Opmerking:

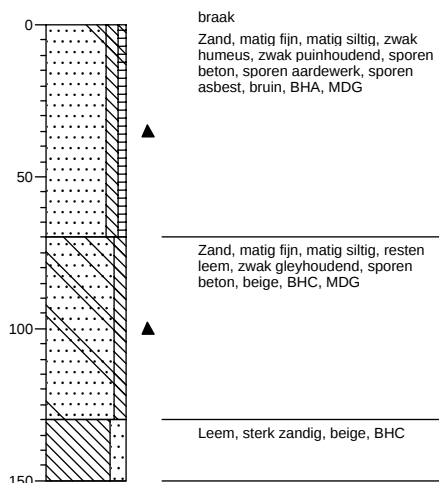
Boring: 3

Datum: 31-07-2006
X: 154477
Y: 390592
Maaiveld [m] 16.48
GWS:
Opmerking:

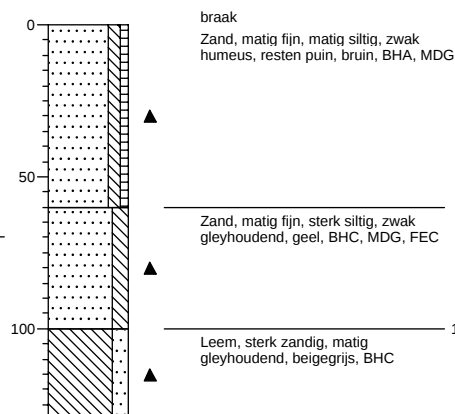
Boring: 4

Datum: 31-07-2006
X: 154449
Y: 390707
Maaiveld [m] 15.9
GWS:
Opmerking:

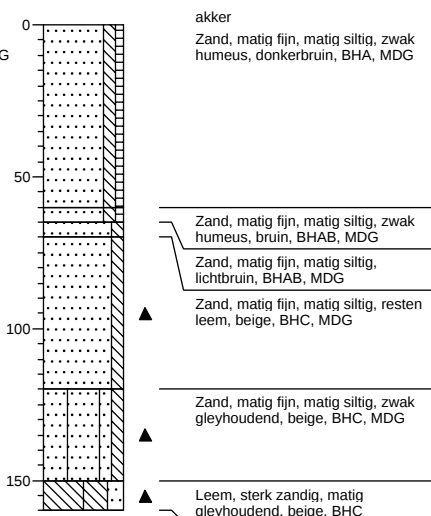
Boring: 5

Datum: 31-07-2006
X: 154469
Y: 390668
Maaiveld [m] 16.86
GWS:
Opmerking:

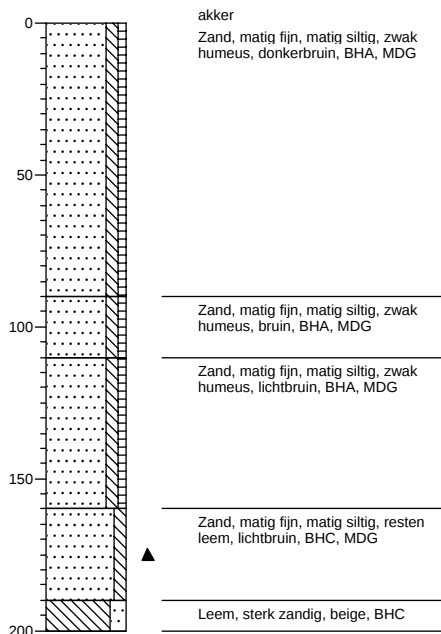
Boring: 6

Datum: 31-07-2006
X: 154490
Y: 390629
Maaiveld [m] 16.87
GWS:
Opmerking:

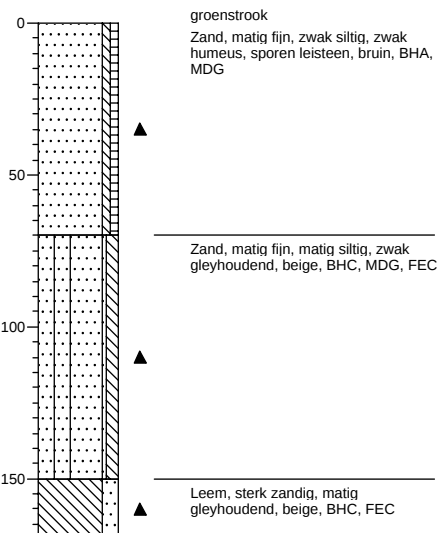
Boring: 7

Datum: 31-07-2006
X: 154511
Y: 390590
Maaiveld [m]: 16.72
GWS:
Opmerking: Mogelijk een opgevulde greppel

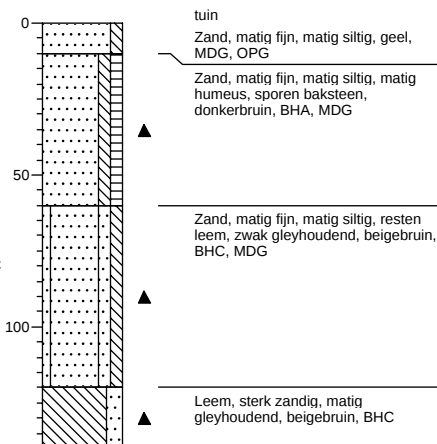
Boring: 8

Datum: 31-07-2006
X: 154450
Y: 390770
Maaiveld [m]: 15.89
GWS:
Opmerking:

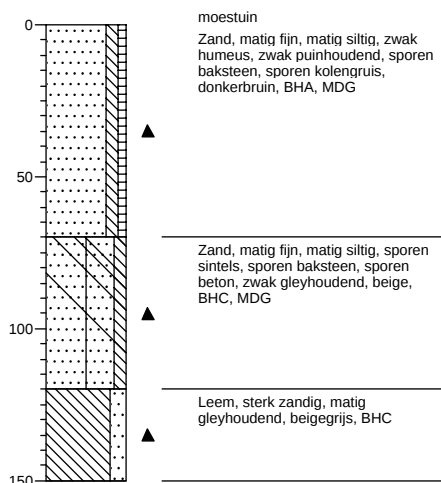
Boring: 9

Datum: 31-07-2006
X: 154472
Y: 390744
Maaiveld [m]: 16.22
GWS:
Opmerking:

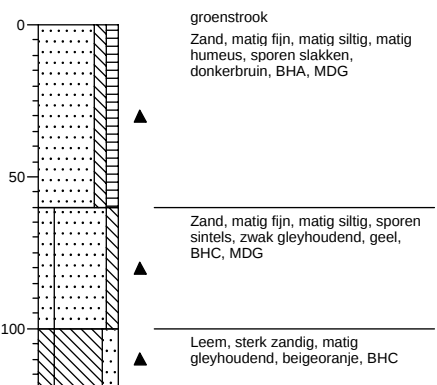
Boring: 10

Datum: 31-07-2006
X: 154504
Y: 390703
Maaiveld [m]: 16.2
GWS:
Opmerking:

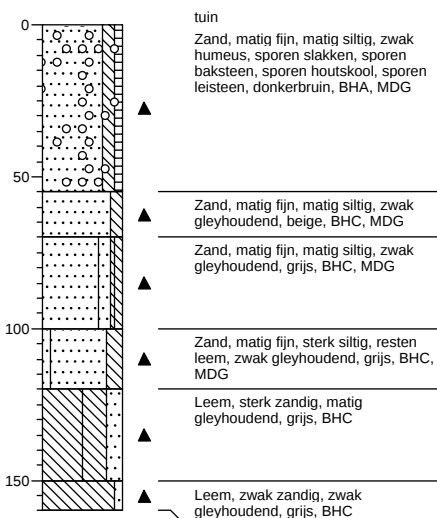
Boring: 11

Datum: 31-07-2006
X: 154513
Y: 390666
Maaiveld [m]: 16.85
GWS:
Opmerking:

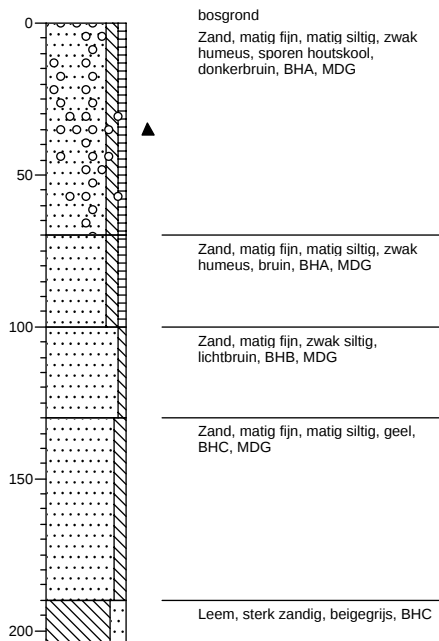
Boring: 12

Datum: 31-07-2006
X: 154534
Y: 390627
Maaiveld [m]: 16.68
GWS:
Opmerking:

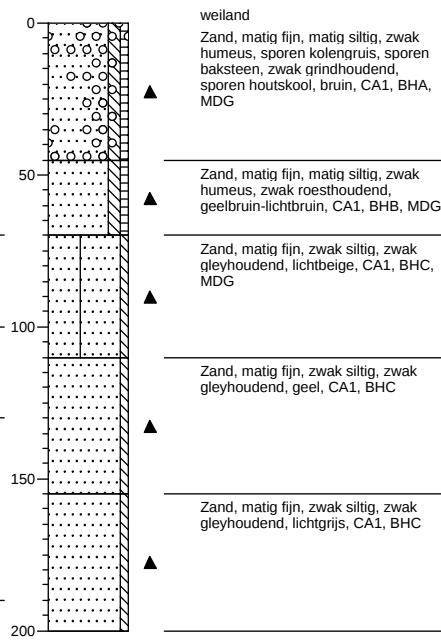
Boring: 13

Datum: 31-07-2006
X: 154555
Y: 390589
Maaiveld [m]: 16.73
GWS:
Opmerking:

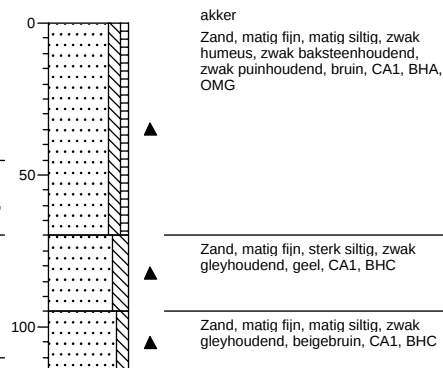
Boring: 14

Datum: 17-07-2006
X: 154410
Y: 390950
Maaiveld [m]: 15.81
GWS:
Opmerking:

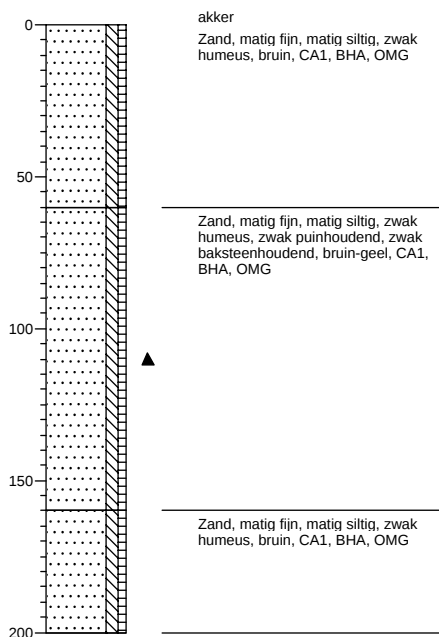
Boring: 15

Datum: 17-07-2006
X: 154433
Y: 390898
Maaiveld [m]: 16.02
GWS:
Opmerking:

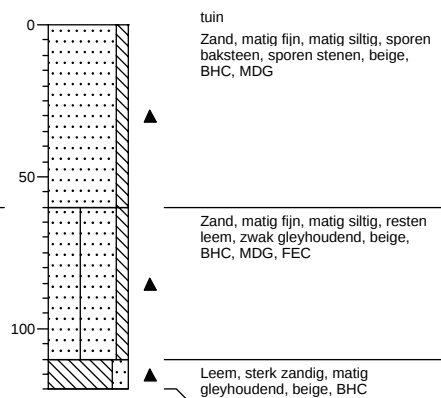
Boring: 16

Datum: 17-07-2006
X: 154454
Y: 390859
Maaiveld [m]: 15.67
GWS:
Opmerking:

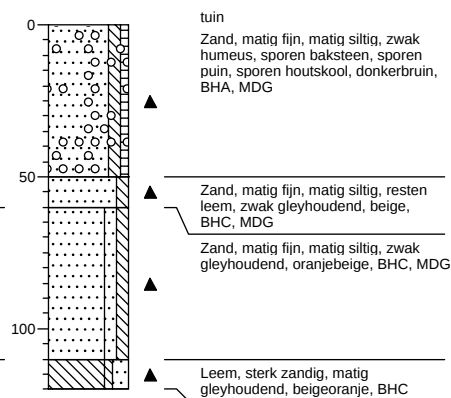
Boring: 17

Datum: 31-07-2006
X: 154475
Y: 390817
Maaiveld [m]: 16.34
GWS:
Opmerking:

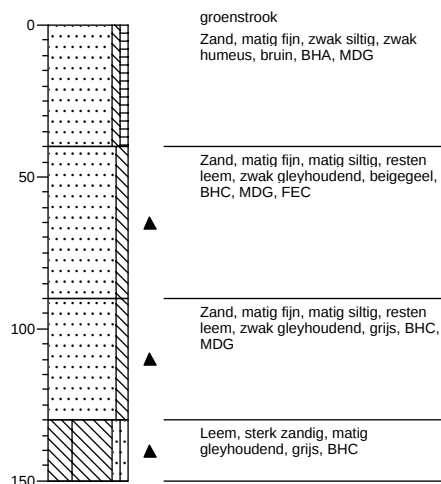
Boring: 18

Datum: 31-07-2006
X: 154491
Y: 390785
Maaiveld [m]: 15.97
GWS:
Opmerking:

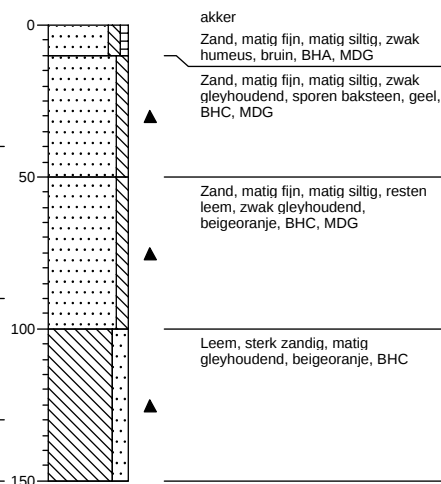

Boring: 19

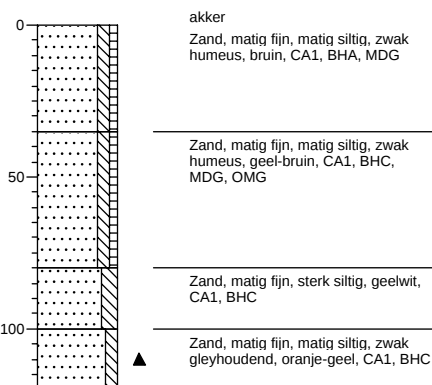
Datum: 31-07-2006
X: 154516
Y: 390742
Maaiveld [m] 15.87
GWS:
Opmerking:

Boring: 20

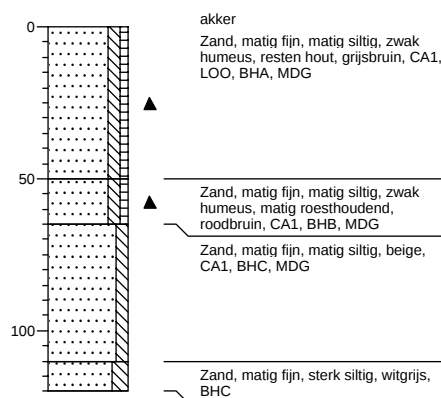
Datum: 31-07-2006
X: 154541
Y: 390699
Maaiveld [m] 16.23
GWS:
Opmerking:

Boring: 21

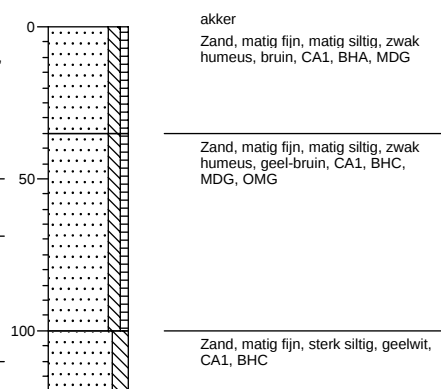
Datum: 17-07-2006
X: 154562
Y: 390667
Maaiveld [m] 16.36
GWS:
Opmerking:

Boring: 22

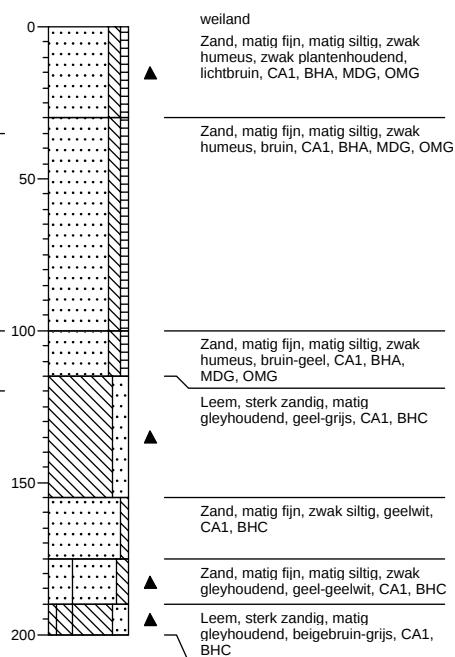
Datum: 17-07-2006
X: 154582
Y: 390632
Maaiveld [m] 16.28
GWS:
Opmerking:

Boring: 23

Datum: 17-07-2006
X: 154604
Y: 390593
Maaiveld [m] 16.23
GWS:
Opmerking:

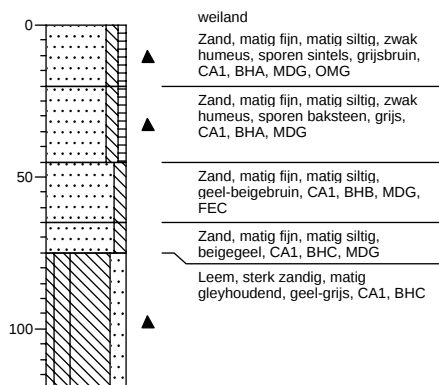
Boring: 24

Datum: 17-07-2006
X: 154395
Y: 391052
Maaiveld [m] 15.98
GWS:
Opmerking:

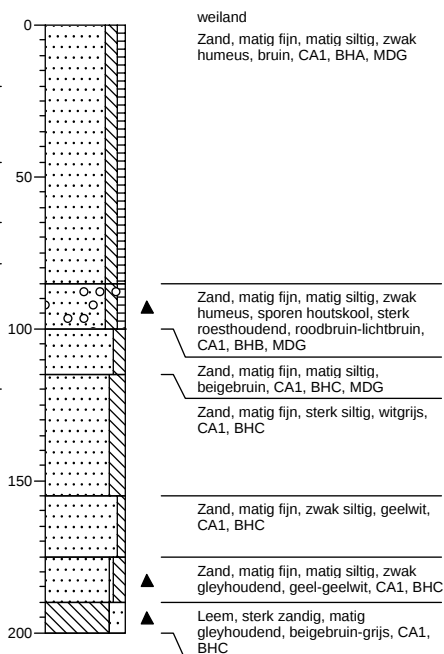

Boring: 25

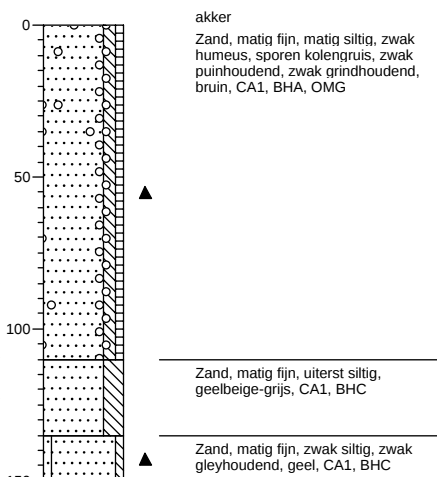
Datum: 17-07-2006
X: 154416
Y: 391004
Maaiveld [m]: 15.85
GWS:
Opmerking:

Boring: 26

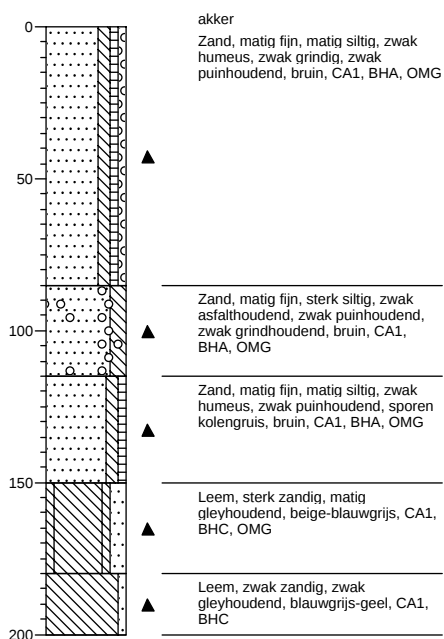
Datum: 17-07-2006
X: 154436
Y: 390974
Maaiveld [m]: 16.01
GWS:
Opmerking:

Boring: 27

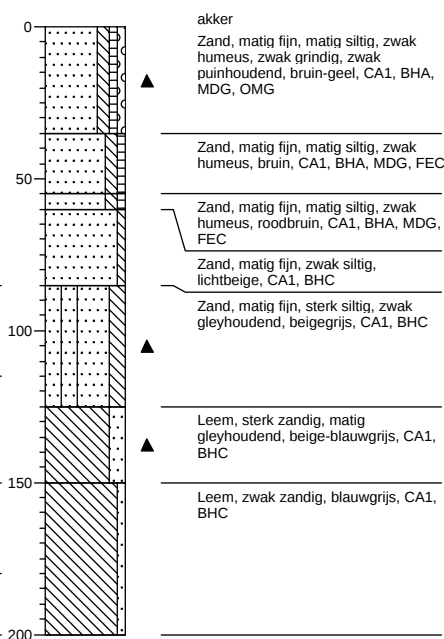
Datum: 17-07-2006
X: 154457
Y: 390935
Maaiveld [m]: 15.91
GWS:
Opmerking:

Boring: 28

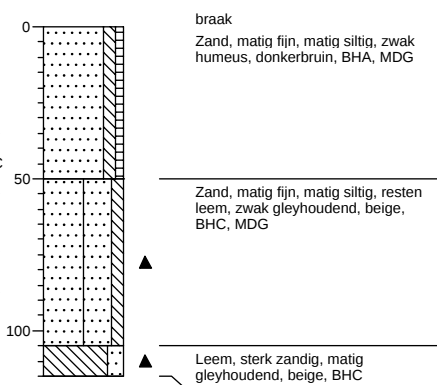
Datum: 17-07-2006
X: 154479
Y: 390891
Maaiveld [m]: 15.5
GWS:
Opmerking:

Boring: 29

Datum: 17-07-2006
X: 154492
Y: 390852
Maaiveld [m]: 15.79
GWS:
Opmerking:

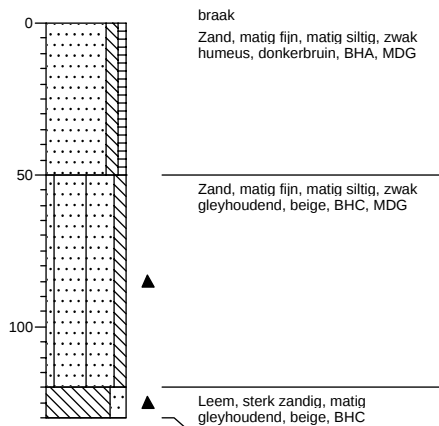
Boring: 30

Datum: 31-07-2006
X: 154519
Y: 390819
Maaiveld [m]: 15.99
GWS:
Opmerking:

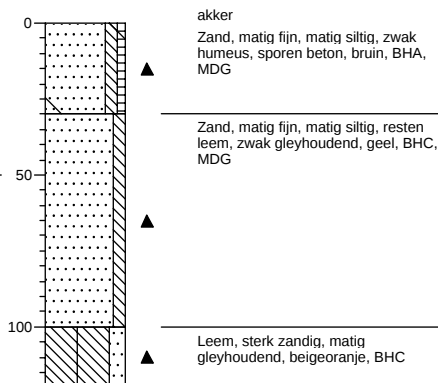
Boring: 31

Datum: 31-07-2006
X: 154543
Y: 390785
Maaiveld [m] 15.91
GWS:
Opmerking:

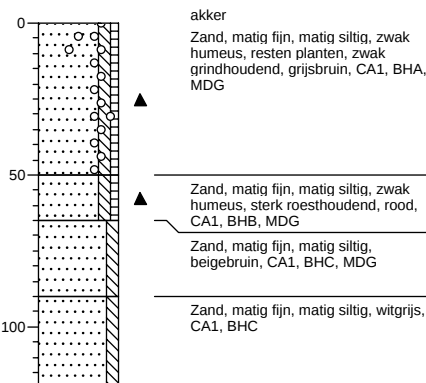
Boring: 32

Datum: 31-07-2006
X: 154560
Y: 390741
Maaiveld [m] 16.22
GWS:
Opmerking:

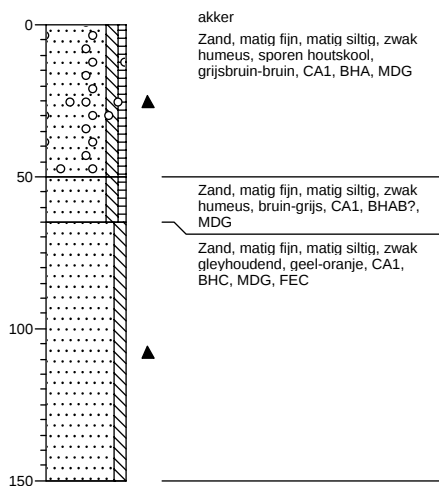
Boring: 33

Datum: 17-07-2006
X: 154594
Y: 390692
Maaiveld [m] 16.72
GWS:
Opmerking:

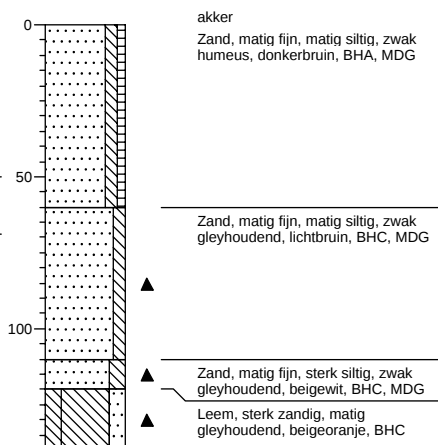
Boring: 34

Datum: 17-07-2006
X: 154619
Y: 390654
Maaiveld [m] 16.63
GWS:
Opmerking:

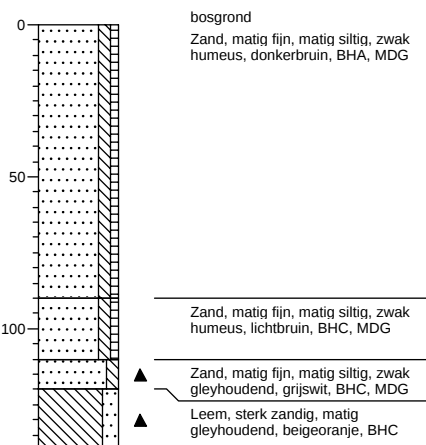
Boring: 35

Datum: 31-07-2006
X: 154622
Y: 390624
Maaiveld [m] 16.42
GWS:
Opmerking:

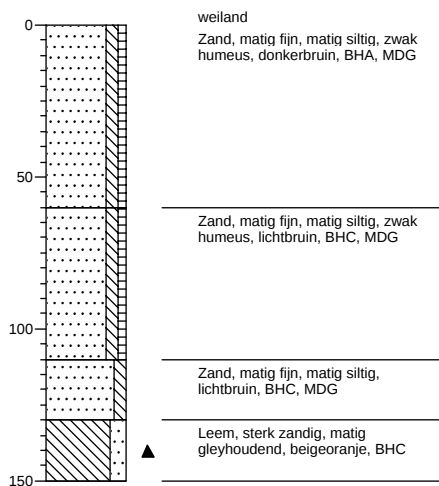
Boring: 36

Datum: 31-07-2006
X: 154642
Y: 390585
Maaiveld [m] 16.56
GWS:
Opmerking:

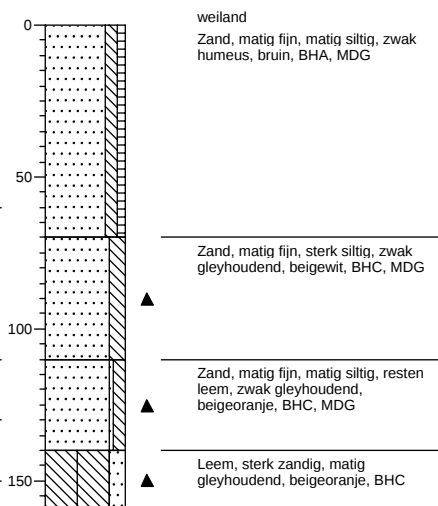
Boring: 37

Datum: 31-07-2006
X: 154663
Y: 390547
Maaiveld [m]: 16.7
GWS:
Opmerking:

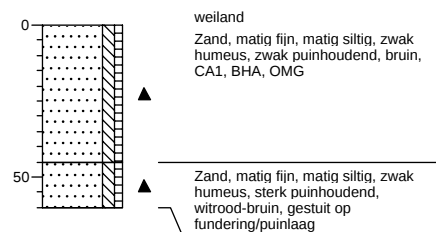
Boring: 38

Datum: 31-07-2006
X: 154681
Y: 390510
Maaiveld [m]: 16.9
GWS:
Opmerking:

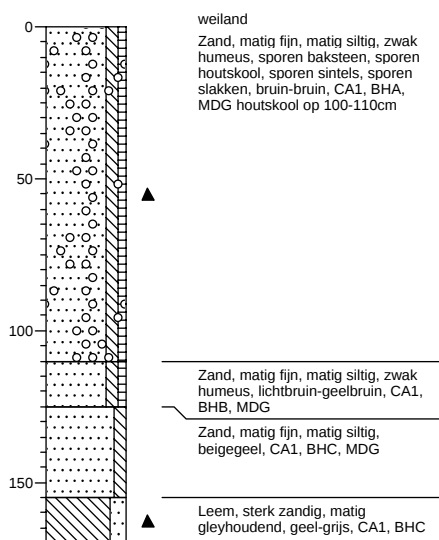
Boring: 39

Datum: 17-07-2006
X: 154437
Y: 391094
Maaiveld [m]: 15.54
GWS:
Opmerking:

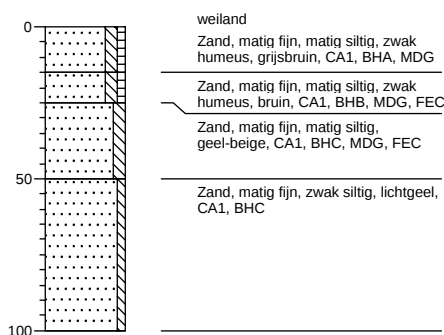
Boring: 40

Datum: 17-07-2006
X: 154450
Y: 391046
Maaiveld [m]: 15.8
GWS:
Opmerking:

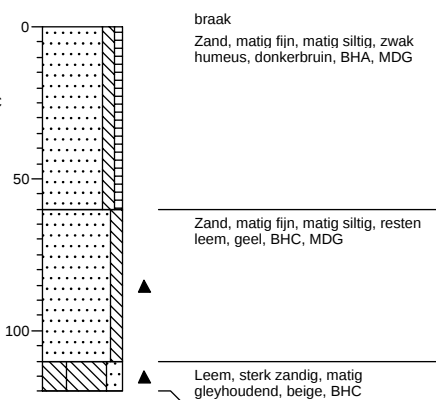
Boring: 41

Datum: 17-07-2006
X: 154459
Y: 391007
Maaiveld [m]: 15.78
GWS:
Opmerking:

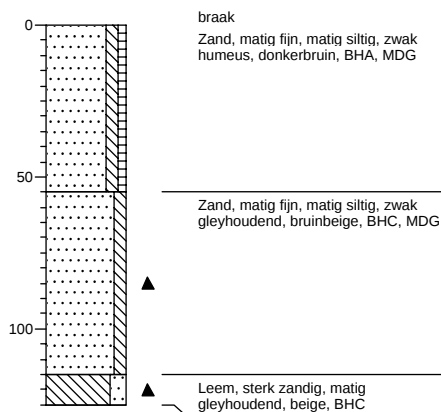
Boring: 42

Datum: 31-07-2006
X: 154542
Y: 390856
Maaiveld [m]: 16.25
GWS:
Opmerking:

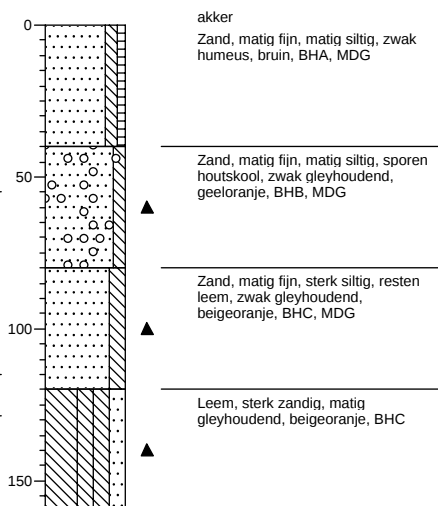
Boring: 43

Datum: 31-07-2006
X: 154572
Y: 390819
Maaiveld [m]: 15.71
GWS:
Opmerking:

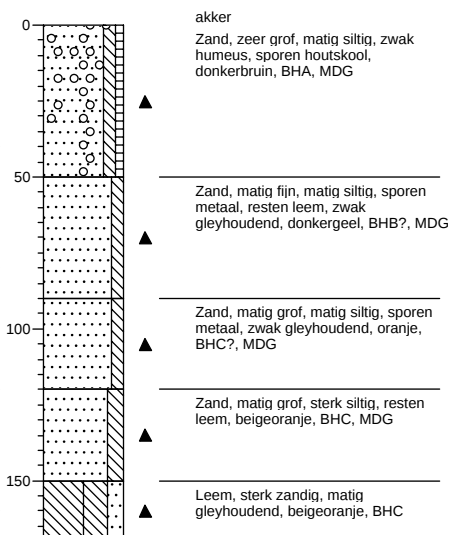
Boring: 44

Datum: 31-07-2006
X: 154573
Y: 390773
Maaiveld [m]: 16.15
GWS:
Opmerking:

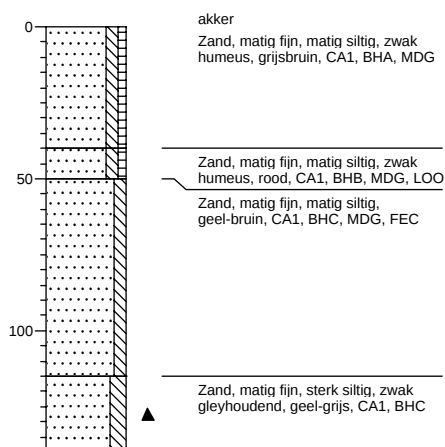
Boring: 45

Datum: 31-07-2006
X: 154592
Y: 390743
Maaiveld [m]: 16.3
GWS:
Opmerking:

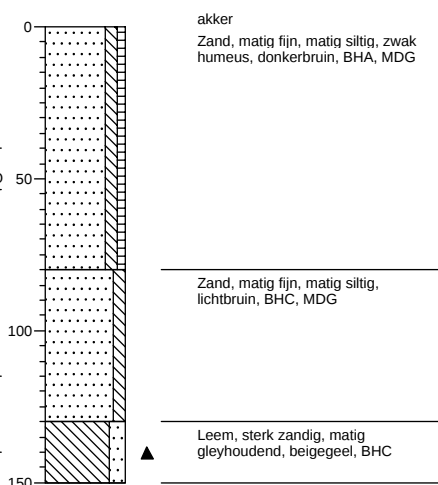
Boring: 46

Datum: 17-07-2006
X: 154598
Y: 390706
Maaiveld [m]: 16.72
GWS:
Opmerking:

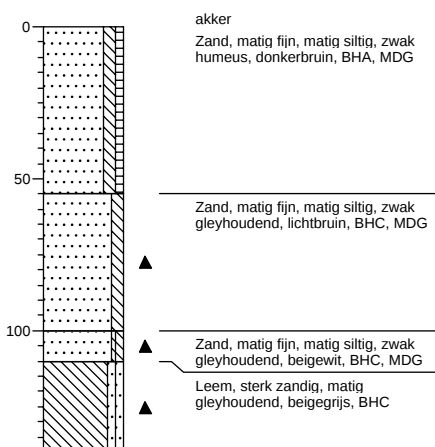
Boring: 47

Datum: 31-07-2006
X: 154645
Y: 390662
Maaiveld [m]: 16.39
GWS:
Opmerking:

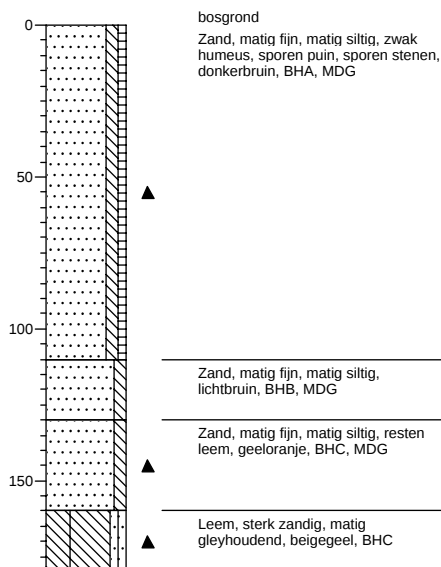
Boring: 48

Datum: 31-07-2006
X: 154666
Y: 390623
Maaiveld [m]: 16.14
GWS:
Opmerking:

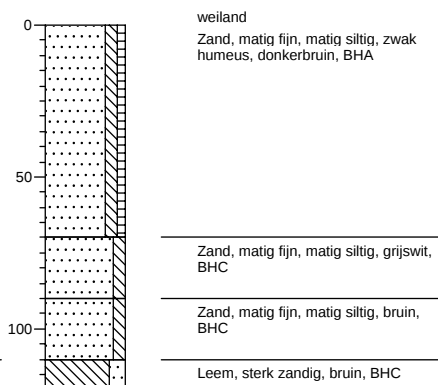
Boring: 49

Datum: 31-07-2006
X: 154686
Y: 390584
Maaiveld [m]: 16.34
GWS:
Opmerking:

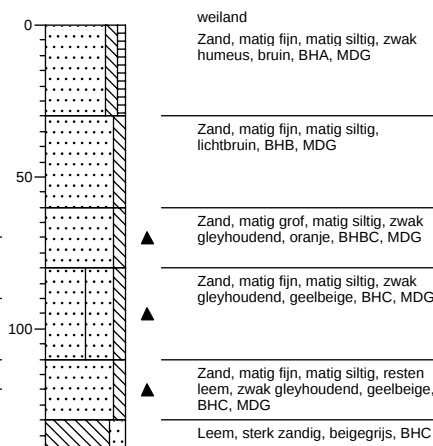
Boring: 50

Datum: 31-07-2006
X: 154700
Y: 390540
Maaiveld [m]: 16.65
GWS:
Opmerking:

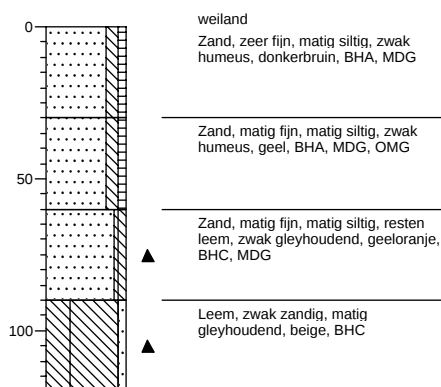
Boring: 51

Datum: 31-07-2006
X: 154720
Y: 390500
Maaiveld [m]: 16.67
GWS:
Opmerking:

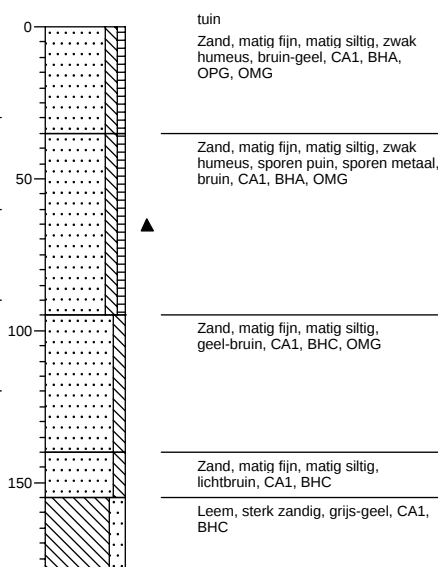
Boring: 52

Datum: 31-07-2006
X: 154740
Y: 390466
Maaiveld [m]: 16.37
GWS:
Opmerking:

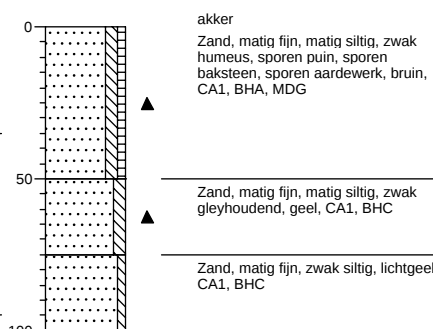
Boring: 53

Datum: 17-07-2006
X: 154484
Y: 391100
Maaiveld [m]: 15.34
GWS:
Opmerking:

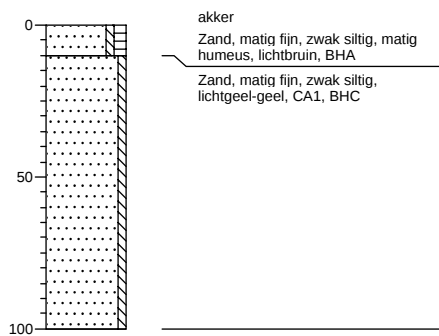
Boring: 54

Datum: 17-07-2006
X: 154478
Y: 391039
Maaiveld [m]: 15.43
GWS:
Opmerking:

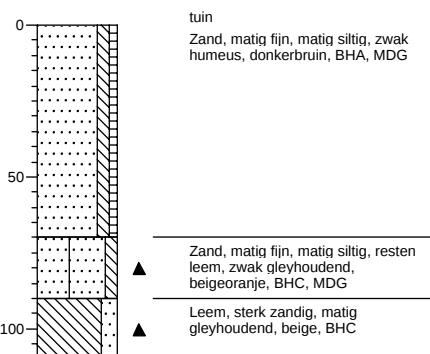
Boring: 55

Datum: 17-07-2006
X: 154503
Y: 391010
Maaiveld [m] 15.59
GWS:
Opmerking:

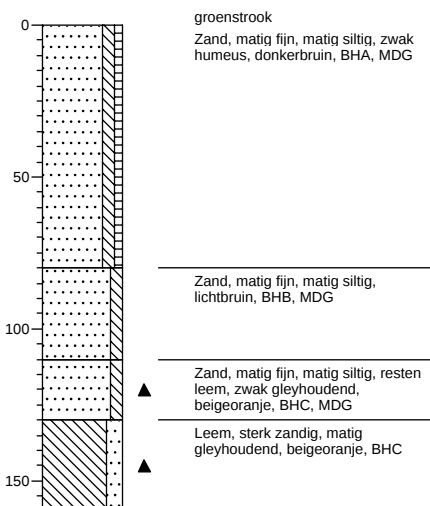
Boring: 56

Datum: 31-07-2006
X: 154575
Y: 390859
Maaiveld [m] 15.9
GWS:
Opmerking:

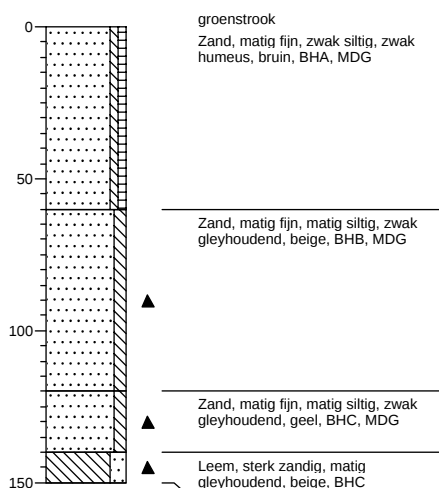
Boring: 57

Datum: 31-07-2006
X: 154805
Y: 390462
Maaiveld [m] 16.73
GWS:
Opmerking:

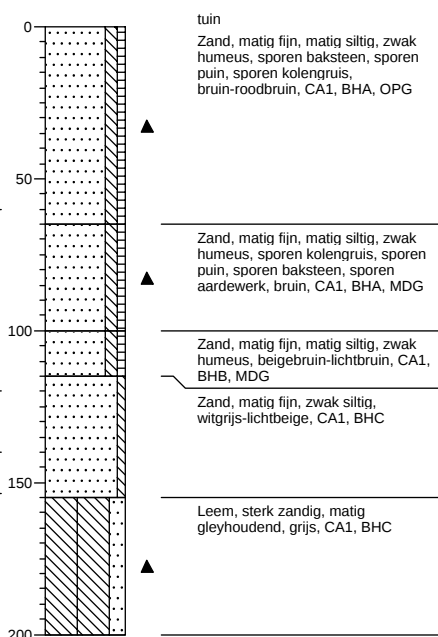
Boring: 58

Datum: 31-07-2006
X: 154792
Y: 390422
Maaiveld [m] 16.6
GWS:
Opmerking:

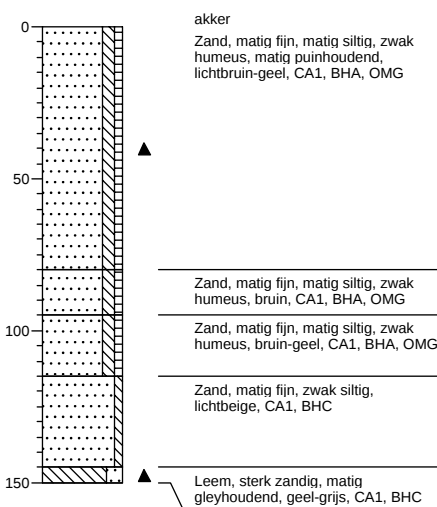
Boring: 59

Datum: 17-07-2006
X: 154508
Y: 391094
Maaiveld [m] 15.69
GWS:
Opmerking:

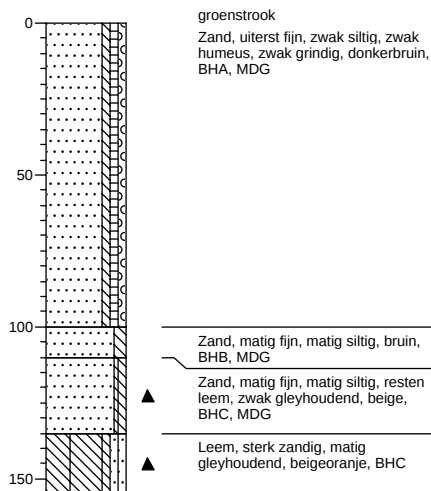
Boring: 60

Datum: 17-07-2006
X: 154522
Y: 391060
Maaiveld [m] 15.42
GWS:
Opmerking:

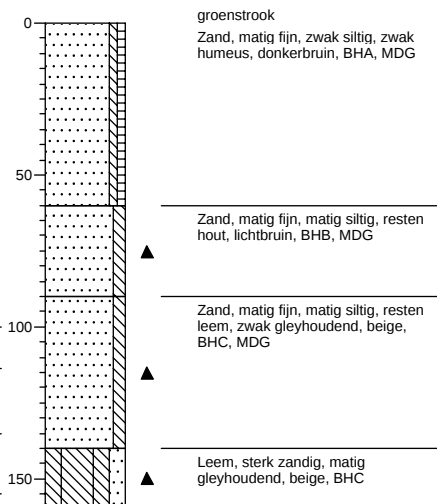
Boring: 61

Datum: 31-07-2006
X: 154835
Y: 390476
Maaiveld [m]: 16.63
GWS:
Opmerking:

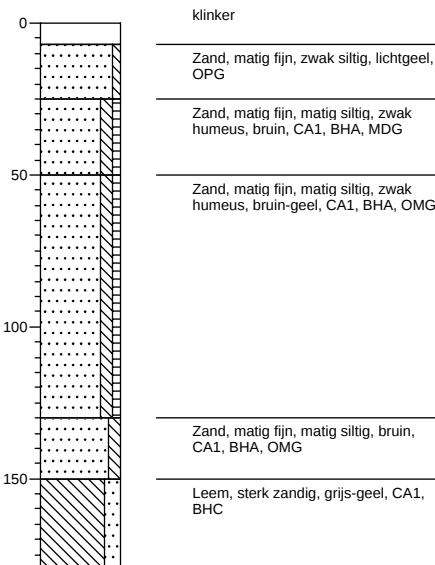
Boring: 62

Datum: 31-07-2006
X: 154822
Y: 390430
Maaiveld [m]: 16.69
GWS:
Opmerking:

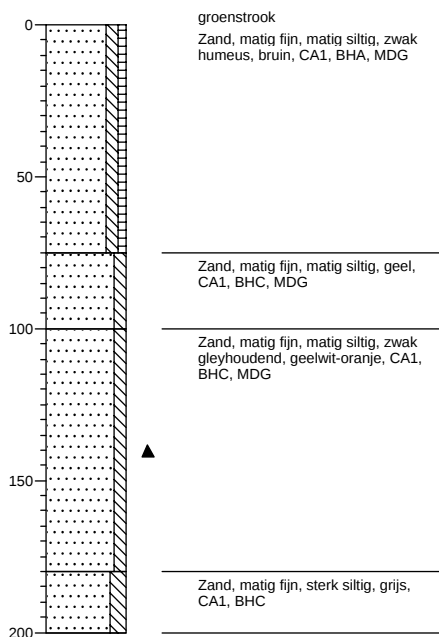
Boring: 63

Datum: 17-07-2006
X: 155095
Y: 390419
Maaiveld [m]: 17.07
GWS:
Opmerking:

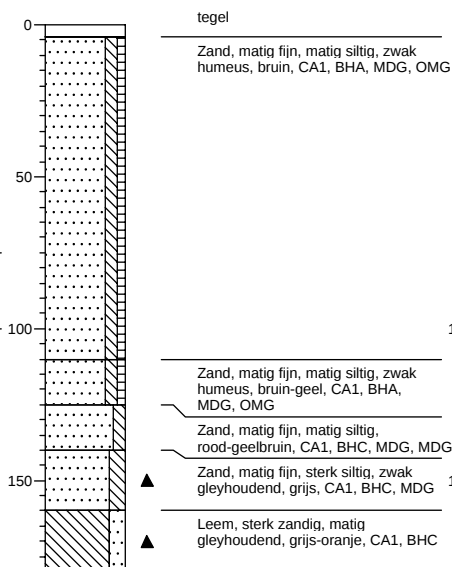
Boring: 64

Datum: 17-07-2006
X: 155119
Y: 390378
Maaiveld [m]: 17.17
GWS:
Opmerking:

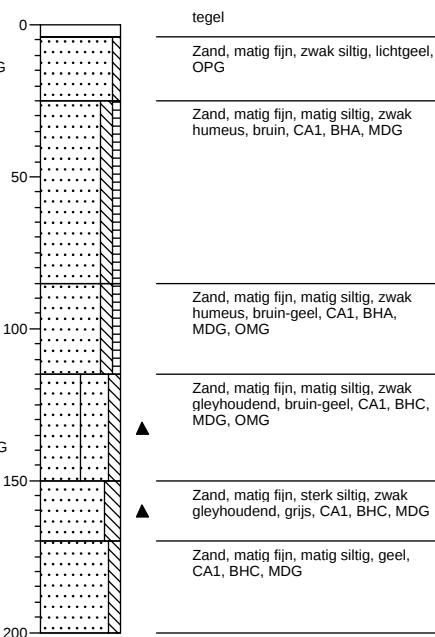
Boring: 65

Datum: 17-07-2006
X: 155132
Y: 390403
Maaiveld [m]: 17.19
GWS:
Opmerking:

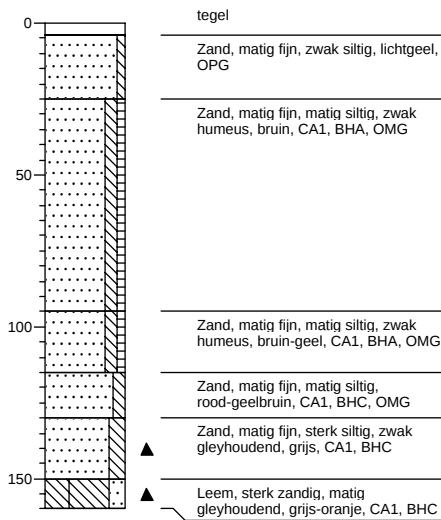
Boring: 66

Datum: 17-07-2006
X: 155132
Y: 390442
Maaiveld [m]: 16.91
GWS:
Opmerking:

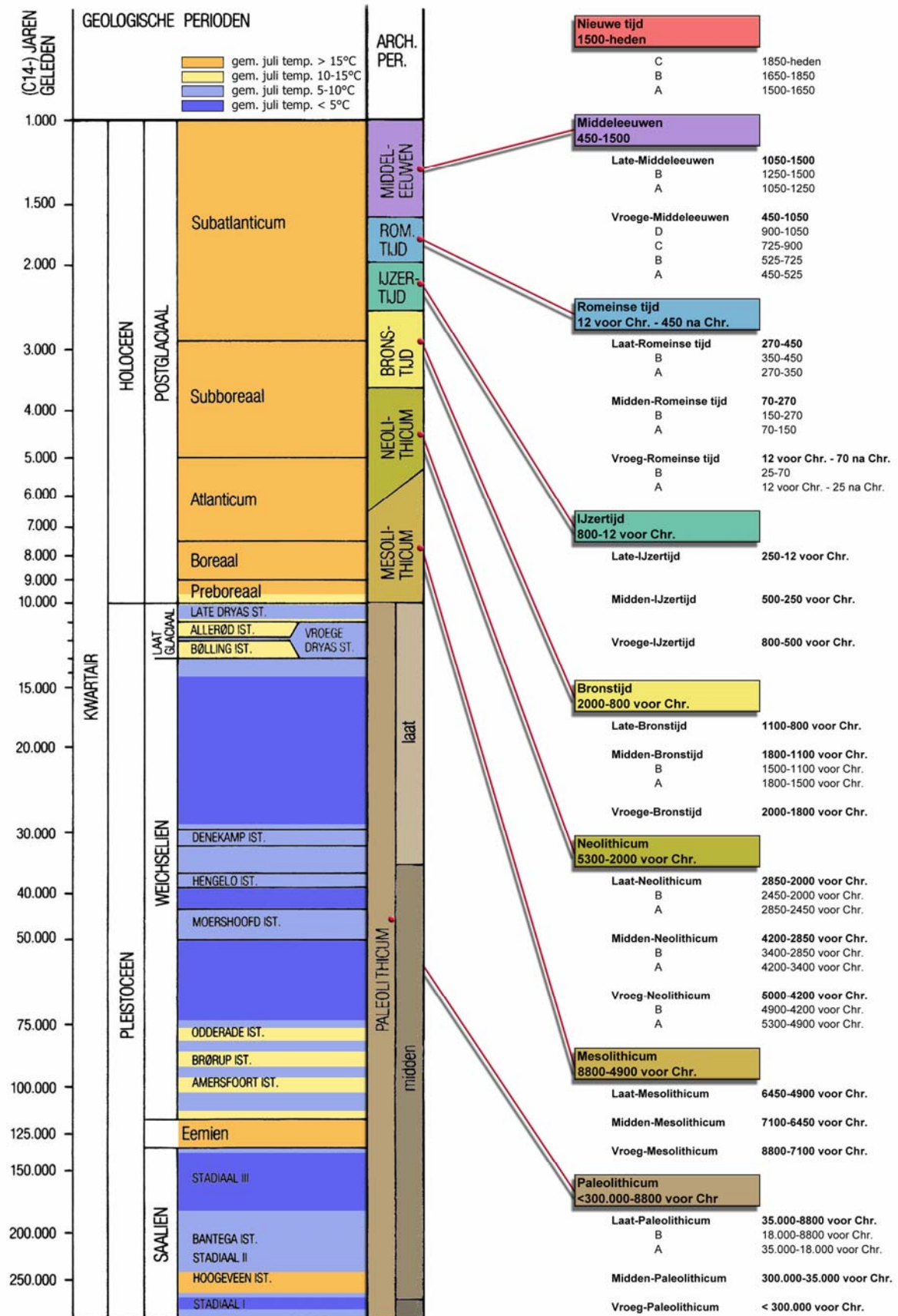

Boring: 67

Datum: 17-07-2006
X: 155153
Y: 390398
Maaiveld [m] 17.24
GWS:
Opmerking:

Bijlage 10: Periodentabel

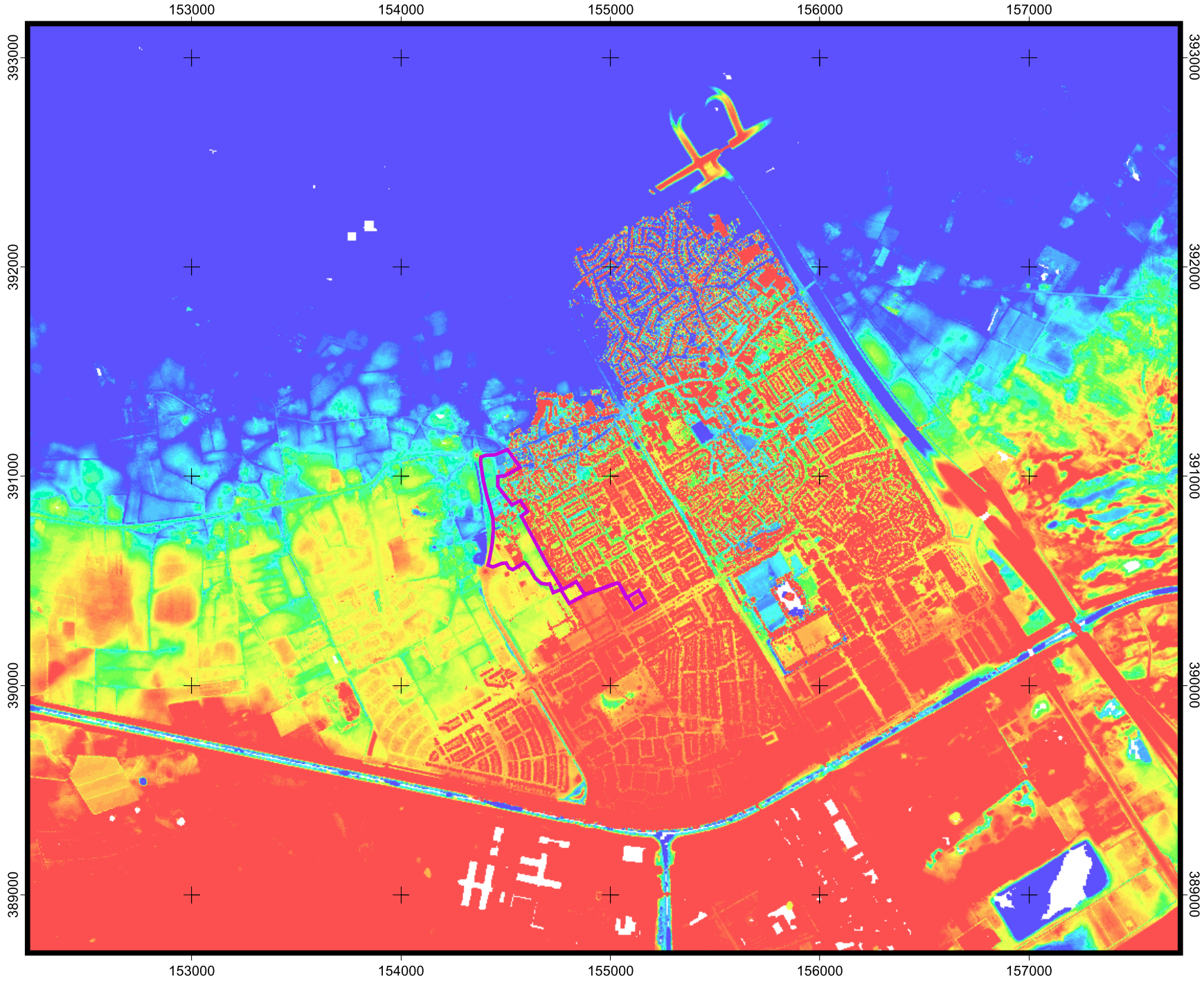
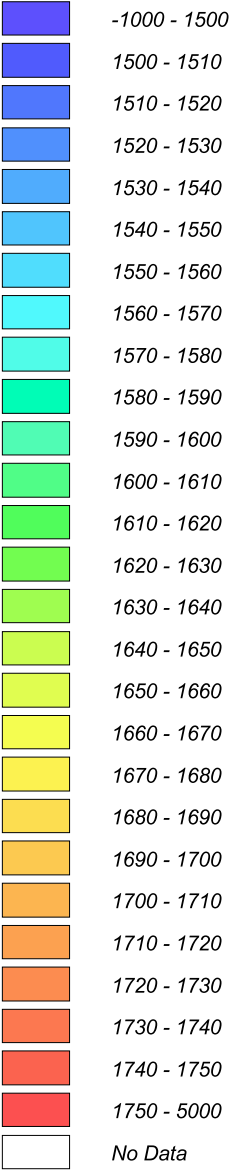
Bijlage 11: Actueel hoogtemodel Best en omgeving

Actueel hoogtemodel Best en omgeving

Legenda

 Onderzoeksgebied

hoogte (cm +NAP)

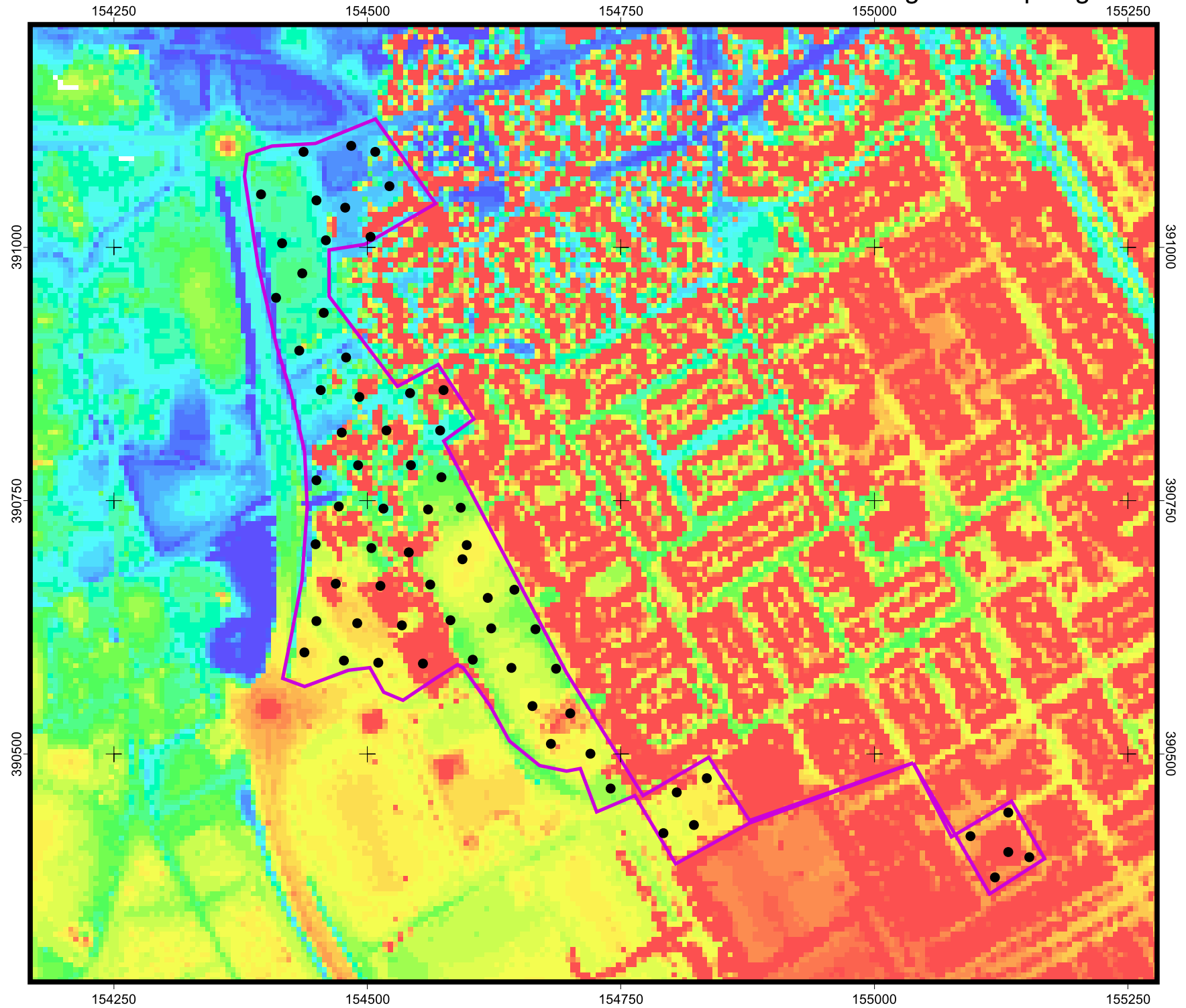
Bijlage 12: Actueel hoogtemodel plangebied

Actueel hoogtemodel plangebied

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Boorpunten

hoogte (cm +NAP)

Bijlage 13: Minuutplan 1820-1830

LEGENDA

plangebied

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING	GOED GEK.
			HISTORISCHE SITUATIE	
Becker & Van de Graaf				
archeologie op maat				
BRON: Anoniem, s.a.				SCHAAL: 1:5000
				FORMAAT: A4

Bijlage 14: Historische atlas 1900

LEGENDA

plangebied

0m 100m

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING	GOED GEK.
			HISTORISCHE SITUATIE	
Becker & Van de Graaf				
archeologie op maat				
BRON: UITGEVERIJ NIEUWLAND 2005			SCHAAL: 1:5000	
			FORMAAT: A4	